

СТО ПЕТДЕСЕТ И ВТОРО ЗАСЕДАНИЕ

София, петък, 14 юни 1991 г.

(Открито в 15 ч. и 15 м.)

Председателствували: Председателят Николай Тодоров и заместник-председателите: Никодим Попов и Иван Глушков

Секретари: Иван Хараламбиев

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ (*звони*): Имаме необходимия кворум, обявявам заседанието за открито.

Раздаден ви е проектът за дневен ред. Имали сте възможност да го прочитате.

1. Второ четене на проекта за Конституция на Република България.
2. Първо четене на законопроекта за изменение и допълнение на Закона за държавните такси.

3. Първо четене на законопроекта за изменение и допълнение на Указа за търговското корабоплаване на Народна Република България.

4. Отговори на питаня.

Преди малко проведохме заседание на Бюрото и доуточнихме дневния ред. Има известни промени. Моля чуйте ги!

ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ ГИНЬО ГАНЕВ: Госпожи и господа! По дневния ред предложението е от раздадения в писмен вид проект за днес да се запаят: 1 - Конституция; и т. 4 - отговори на питаня.

Първото четене на Закона за държавните такси и малкият законопроект за изменение в Указа за търговското корабоплаване да бъдат в утрешното заседание, което, както вече се знае, ще започне в 9,30 часа.

Така че, господин председател, при това уточняване, което се направи, моля ви да се гласува, както се пренесни.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: И така по дневния ред? Господин Слабаков.

ПЕТЪР СЛАБАКОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми господа народни представители! Преди десетина дни поставихме въпроса да се разгледа законопроектът за опазване на околната среда. Имахме обещанието от председателя на Народното събрание, че ще бъде поставен. Законопроектът е минал по всички комисии. Ние се обръщаме към председателя на Народното събрание да бъде поставен като задача на Законодателната комисия да го разгледа и да го постави на Народното събрание за следващата седмица. Просто искаме отговор от председателя на Народното събрание и от господата народ-

ни представители.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Тогава, когато го поставихте, аз ви обясних, че имаше само от една комисия бележки, а сега има от няколко. Остава да се доразгледа окончателно и вероятно във вторник, наред с другите закони, ще се постави, господин Слабаков. Може би утре, ако е възможно. Днес Законодателната комисия се занимава с други също срочни закони.

Така че пристъпваме към гласуване на дневния ред с две точки.

1. Второ четене на проекта за Конституция на Република България.

2. Отговори на питаня.

Моля, гласувайте.

Дневният ред се приема с 251 гласа за, без против и 1 въздържал се.

Господа народни представители! Обръщам се към вас по изключение да допуснем следното. След питанята е отправено питаие до Министерския съвет от парламентарния Съюз на демократичните сили относно отношението на правителството към законодателната дейност на парламента. Възложено е от Министерския съвет отговор да даде господин Александър Томов. Предвид на това, че той е принуден да пътува, нека да му дадем по изключение сега думата, за да отговори. Другите питаня ще останат за след това. *(Красен Станчев от място: "Кои питаня са включени?")*

Марко Тодоров има думата.

МАРКО ТОДОРОВ: Уважаеми господни заместник-председател на Министерския съвет! Парламентарният Съюз на демократичните сили ясно е изразил своята подкрепа на Президентството и правителството, в името на социалния мир, на осигуряването на радикалната икономическа реформа като единствен гарант за разрушаване на тоталитарните структури и прехода към демокрация. Парламентарният съюз поема задължението в оставащото кратко време за работа на Великото Народно събрание да осигури законодателната основа на този преход. Същевременно чрез средствата за масова информация и на масови прояви се виждава, че приетите закони пречат на икономическата реформа на правителството и по-нататъшната работа на парламента е целесъобразно.

Едновременно с това никой не поема отговорността за събитията, които биха се развили при едно така наречено "незабавно разпускане на парламента".

В близките дни предстои разглеждането на актуализирания бюджет. Съзнаваме, че неприемането на бюджета ще има фатални последици за икономиката и оттам за целия наш народ. Затова считаме, че нашето място е тук, в парламента.

Като имаме предвид обществената атмосфера, в която работи Великото

Народно събрание, и факти, че новото Народно събрание ще започне да произвежда закони най-рано след 6 месеца, бихме желали да отправим към вас следните питання :

Първо, смятате ли, че някои от приетите досега закони от Великото Народно събрание са в противоречия с намеренията на правителството и пречат на икономическата реформа?

Второ, какви последици, според вас, за страната и международните финансови институции ще има неприемањето на бюджета.

Трето, като се има предвид оставащото време за работа на Великото Народно събрание каква законодателна подкрепа смятате за абсолютно необходима, за да се осигури нормалното протичане на икономическата реформа и социалното осигуряване на гражданите до времето, в което новият парламент ще заработи пълноценно?

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Господин Томов, имате думата.

АЛЕКСАНДЪР ТОМОВ: Уважаеми дами и господа народни представители! Упълномощен съм от името на ръководството на Министерския съвет на Република България да отговоря на този въпрос на парламентарния Съюз на демократичните сили. Предварително искам да заявя, че характерът и духът на отговора са съгласувани от всички членове на ръководството на Министерския съвет.

По първия въпрос. Всички закони и особено тези, които касаят икономическата реформа, приети от Великото Народно събрание, отговарят по своят дух и характер на предричетите от правителството съгласно за изграждане на икономическата реформа. Не може да се говори за противоречие между законодателната дейност на Великото Народно събрание и намеренията на правителството.

Смятаме, че както поради самия характер на икономическата реформа, така и поради това, че хората, които ръководят и управляват тази реформа в правителството са денугати и са неразделна част от работата на парламента, между приетите закони, засягащи икономическата реформа и това, което прави правителството, има принципно сходство.

Новите закони досега не са създали пречки в работата на правителството. Естествено е, от друга страна, да има и критично отношение към приетите закони или отделни техни клаузи както в част от обществото, така и в някои членове на правителството. Но това се дължи, според нас, на обстоятелството, че пряма съвършени закони и затова в цял свят те се променят, усъвършенствуват, с оглед на по-точно отразяване на обществените отношения. Че липсва достатъчен законодателен опит, че в много отношения се работи действително в из-

ключителна липса на време, че не е създадена все още подходяща и достатъчна икономическа и социална среда, в която да стартират новите закони.

Според нас за съжаление някои политически дейци правят опит да идеологизират тези обективни проблеми, с което е свързано прилагането на новите закони.

Следва да се има предвид, че ние се намираме в преходен период към пазарна икономика, който оказва действително и деформиращо влияние в отделни страни на прилагането на закона. Заедно с това искам от името на правителството да заявя, че тогава, когато възникват различия, възниквали са различия по отделни клаузи на законите, правителството е внасяло и ще внася свои допълнения и предложения за промени във вече приетите закони. Това се отнася до Търговския закон, отнася се също така до някои текстове на Закона за чуждестранните инвестиции. Независимо от това обаче, ние не намираме, че има принципа различие между духа на тези закони и това, което прави правителството. От изключително важно значение е Великото Народно събрание да продължи своята дейност по приемането на законите, а след своето разпускане, да използва правото си да продължи да работи върху някои закони, без които реформата не може да продължи. Непо повече, ние смятаме, че ако някои определени закони не бъдат приети, и то в най-близко време, самата реформа може да забуксува.

По втория въпрос. Ясно е, че в сегашната изключително сложна и напрегната политическа и икономическа обстановка и по-малки поводи могат да станат причина за кризисни ситуации. Това се отнася в изключително голяма степен за неприемането на такъв закон, какъвто е Законът за бюджета. Във вътрешен план това може да стане причина за забавяне, а в известна степен дори и за блокиране на работата на правителството, а оттам и на парламента, с което ще се наруши съществуващото в момента крехко социално равновесие. В международен план, това ще бъде равностойно на загуба на така трудно спечеленото доверие, но според нас вече спечелено доверие на международните финансови институции и дори липсване на страната от някои предстоящи и дългоочаквани необходими свежи кредити.

Същевременно ние смятаме и не искаме да предреждаваме работата на парламента по въпроса за бюджета. Ние смятаме, че една позитивна, укрепваща дискусия по въпроса на бюджета ще помогне действително той да изиграе необходимата роля. Ние очакваме тази дискусия и смятаме, че тя ще завърши ползотворно с приемането на бюджета.

По третия въпрос. През оставащото време за работата на Великото Народно събрание, би следвало според нас да се даде приоритет на следните

закопи, които имат особено пряко значение за по-нататъшното провеждане на реформата и на цялостната дейност на правителството.

Преди всичко аз бих искал да поставя ударението и с това изразявам мнението на ръководството на правителството, а и на самото правителство, че ние се нуждаем от някои съществени икономически закони, които просто са необходими за всекидневния ход на реформата. Става дума за Закона за приватизацията, който е основа за стартиране на втория етап на реформата и за реструктуриране на икономиката на пазарна основа. Става дума също така за Закона за банките, който е свързан с реформата в банковата система и с движението на капиталите в национален и международен мащаб за нас. Става също така дума за законите, свързани с изборите - Закона за изборите и Закона за местното управление и Закона за административно-териториално деление (тук поставям известна условност), с която ще се гарантира създаването на нови демократични обществени структури и условия, за да можем ние да подготвим провеждането на самите избори.

Заедно с това аз бих искал да кажа от името на правителството, че ние се нуждаем от задължително ратифициране на някои международни споразумения и решения, а именно: Ратифициране на договора с Групата на 24-те, с Международния валутен фонд, а също така за разпускане на Съвета за икономическа взаимопомощ.

Накрая аз бих искал да кажа, че правителството (изразявам тук общото мнение и на ръководството на правителството) е затова Великото Народно събрание да направи всичко необходимо и да гласува новата Конституция на Република България. (*Ръкопляскания*) За нас това е въпрос, който има непосредствено значение за всекидневната дейност на правителството най-малко по две причини. Първо, затова, защото създава стабилност в обществото и второ, защото конституцията се явява свързващо звено между основните закони на страната, с които се извършва реформата не само в икономическата, но и в политическата система. Защото, позволете ми да кажа това, дами и господа, икономическата реформа е невъзможна без политическа реформа, както и обратното. А всичко това е заложено в единство в една нова демократична Конституция на Република България.

Позволете ми да завърша с убедеността на правителството и на неговото ръководство, че както и досега, ние ще работим взаимно, ще подпомагаме взаимно нашите усилия действително, за да можем да решим историческите задачи, пред които стои страната.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Господни Тодоров, доволен ли сте от отговора? Имате право на две думи, след които дискусия не се предвиж-

да.

МАРКО ТОДОРОВ: Аз смятам, че ние можем да бъдем доволни от този отговор, още повече, че както подчерта заместник-председателят на Министерския съвет, изказаното от него становище се подкрепя от всички членове на Министерския съвет.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Давам думата на Гиньо Ганев по точка първа, чл. 28.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Най-напред от името на Комисията за изработване на проект за Конституция на Република България предлагам пастойчиво, господин председател, да сложите на гласуване предложения нов график за режим на работа на Великото Народно събрание. Позволявам си да ви помоля да го прочетете и да се гласува, тъй като той е раздален своевременно на парламентарни групи и те в политическите консултации са изразили положително отношение към това предложение.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Понеделник от 15 до 21 ч. Вторник, сряда, четвъртък, петък от 9.30 до 12.30 и от 15 до 21 ч. Събота от 9.30 до 13 ч.

Моля, по това предложение да се пристъпи към гласуване!

КРАСЕН СТАНЧЕВ (от място): А мнения?

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Няма прения по този въпрос, затова, защото той беше вече разискван многократно.

С 223 гласували за, 40 против и 12 въздържали се, графикът се приема.

Имате думата по точка първа, господин Ганев!

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Господа, ако стане малко по-тихо в залата, ще бъде по-добре. Член 28.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ (звонит): Моля тишина!

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Текстът е следващият. Първата по първоначалния проект: "Никой не може да бъде подлаган на мъчения или на жестоко, безчовечно или унижително отношение, или на насилствена асимилация.

Ал. 2. Никой не може да бъде подлаган на медицински, научни или други опити без негово доброволно съгласие".

Към това първоначално предложение постъпили няколко други от народни представители.

Най-напред от Движението за права и свободи. Предлага се от ал. 1 да отпадне изразът "или насилствена асимилация".

Второ, народната представителка г-жа Орбецова по втората алинея на чл. 28 предлага друга редакция.

Чета: "Никой не може да бъде обект на опити с научно-медицинска и как-

вато и да е друга цел, нито приживе, нито след смъртта си, освен след неговото изрично съгласие (то вероятно е дадено приживе), а при непълнолетност, невменяемост и безсъзнателно отношение - след разрешение на родителите, попечителите или най-близките роднини по права линия".

И на трето място, г-н Тодор Тодоров по втората алинея предлага тя да бъде обобщена и обединена, както той преценява, в един общ текст с ал. 3 на чл. 52. Комисията по изработване на проект за Конституция на Република България, господа, разгледа тези предложения и изразява следното отношение по тях.

Първо, Комисията за изработване на проект за Конституция на Република България счита за целесъобразно предложението на парламентарната група на Движението за права и свободи да отпадне от чл. 28, първата алинея изразът "или насилствена асимилация". Действително проблемът за асимилацията трябва да бъде разгледан в отделен текст и неговото систематично място не е при чл. 28, който регулира друга правна материя. Във връзка с това, следва да се има предвид, че проблемите на насилствената асимилация, за езика и т.л., образованието, ще бъдат решени комплексно със съответни предложения при други конституционни текстове.

Комисията за изработване на проект за Конституция на Република България предлага: "чл. 28, ал. 1 (моля ви внимавайте!)

Никой не може да бъде подлаган на мъчения или жестоко, безчовечно или унижително отношение".

Ал. 2. Предложението на комисията да се запази текстът по първоначалния проект. Аз искам да помоля г-жа Орбецова да впише в обективността, че принципно значение няма. Госпожа Орбецова, анализ се направи в комисията, и ако вие сте съгласна, благодаря ви за готовността... А, не сте съгласна! И ако това беше така, ние нямехме да предложим да се гласува.

Но, господин председател, във връзка с втората алинея, г-жа Орбецова иска думата.

ВРЪЗКА ОРБЕЦОВА: Уважаеми колеги, уважаеми господин председател! Бих желала да ви дам няколко пояснения за това кое ме е накарало да предлагам този текст, макар че знам, че всички ще горим от нетърпение час по-скоро да приемем Конституцията.

В случая, първо, в повечето страни по света не се разрешава работа върху трупен материал или даже опити върху трупен материал. Не е тайна за повечето от нас, че в момента в България във връзка с трансплантацията на органи, но още повече във връзка с това, че някои човешки тъкани и клетки се използват за добиване на биологични препарати, се използват без съгласието

ниго на човека приживе - добавям това, защото иронията на господин Ганев, макар и много одобрителна, малко ме засегна - но казвам, че в повечето страни се иска предварително съгласие от хората за това след смъртта им трупа да се използва за каквато и да е цел.

Второ, във връзка с тази абсолютно юридически неиздържана теория, даже с износ на части от човешкото тяло навън, зад граница, аз смятам, че в момента в нашата конституция би трябвало да залегне такъв член, който да забранява или да дава ограничителни изисквания върху това да има една неприкосновеност върху човека както приживе, така и след неговата смърт. И да се сложи край на това срамно за нашата страна деяние, което сега се върши.

И затова ви моля, Комисията за изработване на проекта за Конституция на България да не го отминава с пренебрежение, а да вникне в смисъла. И ако не е издържано от юридическа гледна точка, да му придаде съответната юридическа стойност, по същността му, според мен, заслужава внимание.

Благодаря ви за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата Стойчо Донев.

СТОЙЧО ДОНЕВ: Вчера обсъждахме въпроса за смъртното наказание и се изказаха толкова много разнообразни "за" и "против" мнения. Искам да отиравя реплика към моята колежка д-р Орбецова.

Тук се говори за търговия с органи, клетки. Аз мисля, че по този начин заблуждаваме обществото. Касае се, колеги, за използване на трушен материал, касае се за създаване на тъканни банки. Например кости, които се използват от хирурзите след това за възстановителни ортопедични операции. Но един въпрос много силно раздвижи нашето общество и аз искам тук да ви дам обяснения и материал за размисъл. Немалък процент деца се раждат с хипофизален нанизъм - това са джуджешки ръст. Деца, които имат пужола от растежен хормон. Този растежен хормон ние получаваме от чужбина срещу хипофизи. Това, по мое дълбоко убеждение, не беше нищо срамна търговия, нищо някаква спекулация. Затова аз смятам, че въпросът за вземане на трушен материал за диагностични, за лечебни цели е решен законодателно, а в Конституцията поддържам това, което е записала Комисията за изработване на проект за Конституция на България. Достатъчно е да се каже, че "никой не може да бъде ползван за медицински, научни или други опити без негово доброволно съгласие". Това е достатъчно.

Благодаря ви.

ВРЪЗКА ОРБЕЦОВА (от място): Имам право на отговор.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Моля ви да не продължаваме дискусията в личен план.

Има думата господин Дърмов по ал. 2.

МИРОСЛАВ ДЪРМОВ: Колеги, искам само като реплика да потвърдя, че поддържам становището на Комисията за изработване на проект за Конституция на България, тъй като ние имаме договорката проблемът за недопускане на насилствена асимилация да бъде свързан с въпроса за етническата принадлежност и да намери своето място в един нов текст, някъде между чл. 34 и чл. 35 при сегашната номерация.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Потвърждавам още веднъж пред господин Дърмов и пред цялото Народно събрание, че такова е уточняването на комисията и тя ще докладва съответно тази идея, когато ѝ дойде редът.

Аз искам да помоля и госпожа Орбелова да има предвид, че част от проблемите, които тя повдига, са намерили своето разрешение в чл. 53, ал. 3 на конституционния проект. Колкото се отнася до редакцията, която сега ви предлагаме, госпожа, тя беше уточнявана за прецизност и с ръководството на Министерството на здравеопазването.

Ето защо предложението, господин председател, е да гласуваме първата алинея със следното съдържание:

"Чл. 28, ал. 1. Никой не може да бъде подлаган на мъчения, на жестоко, безчовечно или унижително отношение."

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Моля, гласувайте ал. 1 на чл. 28, както е предложена.

С 262 гласа за, без против и без въздържали се ал. 1 се приема.

Имате думата по ал. 2.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Ал. 2 се уточнява така:

"Ал. 2. Никой не може да бъде подлаган на медицински, научни или други опити без негово доброволно писмено съгласие."

Това е уточнено по идея на д-р Шишков, господин Корнажев и работната група на Комисията за изработване на проект за Конституция на България. Да се гласува тази алинея, господин председател, както току-що я прочетох.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Моля, гласувайте ал. 2 така, както я чухте.

С 259 за, против 1 и 2 въздържали се и тази алинея е приета.

Имате думата по чл. 29.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Чл. 29, първоначална редакция:

"Ал. 1. Всеки има право на лична свобода и неприкосновеност.

Ал. 2. Никой не може да бъде задържан, подлаган на оглед, обиск или на друго посещение на личната му неприкосновеност, освен при условията и по реда, посочени от закона.

Ал. 3. В изрично посочените от закона неотложни случаи компетентните държавни органи могат да задържат граждани, за който незабавно уведомяват органите на съдебната власт. В срок от 24 часа от задържането органът на съдебната власт се произнася по неговата законосъобразност.

Ал. 4. Всеки може да се ползува от адвокатска защита от момента на предявяване на обвинението, а ако е задържан - от момента на задържането.

Ал. 5. Всеки има право да се среща насаме с лицето, което го защитава. Тайната на тези съобщения е неприкосновена."

Във връзка с чл. 29 са постъпили писмено няколко предложения:

Първо, господин Стоян Димитров - по ал. 4, чета: "Всеки има правото на адвокатска защита (вероятно без да се членува "право") от момента на задържане или на привличане като обвиняем."

Господин Емил Йоцов - ал. 3, 4 и 5 - да отпадат, тъй като материята се урежда, според него, в чл. 73 от Наказателно-процесуалния кодекс.

Господин Лъчезар Шиков - четвърта и пета алинея да отпадат и да се пренесат в глава седма - "Съдебна власт".

Венцислав Бъчваров - ал. 1, чета: "Никой не може да ограничава правото на лична свобода, неприкосновеност и лично достойнство на гражданите."

Радослав Гайдарски - чл. 29, ал. 3. "Предлагам, казва господин Гайдарски, срокът на задържане вместо 24 часа да бъде 48 часа", тъй като в Италианската конституция той е прочел, че този срок е именно 48 часа.

Господин Тодор Бояджиев предлага същото - в ал. 3 срокът от 24 часа да бъде заменен с 48 часа.

Становището на Комисията за изработване на проект за нова Конституция на Република България:

Първо, Комисията за изработване на проект за нова Конституция на Република България счита, че е целесъобразно да се възприеме предложението на господин Стоян Димитров по редакцията на четвъртата алинея на чл. 29. Тя е по-прецизна.

Второ, Комисията за изработване на проект за нова Конституция на Република България не счита за целесъобразно предложението на господин Лъчезар Шиков ал. 4 и ал. 5 да отпадат от тази глава и да се възпроизведе тяхното съдържание в главата, третираща съдебната власт. Тук се регламентират основни права на гражданите и те не са свързани само със съдебните органи.

Трето, Комисията за изработване на проект за нова Конституция на Република България не може да възприеме засегнатото предложението на господин Емил Йоцов да отпадат ал. 3, 4 и 5 с аргумент, че това е материя, регламентирана в Наказателно-процесуалния кодекс. Идеята на Комисията за изработване на

проект за нова Конституция на Република България е да издигне до равнището на конституционна норма, тоест норма от по-висш порядък основните права на гражданите, които безспорно трябва да намерят след това отражение и в текущото законодателство, каквото е и Наказателно-процесуалният кодекс. Ето защо предложението на комисията е ал. 1, 2, 3 и 5 да запазят своята сегашна редакция. Ал. 4 да се редактира по предложението на господин Димитров както следва: "Всеки има право на адвокатска защита от момента на задържане или на привличане като обвиняем."

Господин председател, това е становището, което ви докладвам сега.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата господин Захариев.

ПЕТКО ЗАХАРИЕВ: Дами и господа, уважаеми господин председател! Прави една редакционна корекция на чл. 29, ал. 1. Не може да приемаме, че законът дава свободата и неприкосновеността на личността. Всяка една човешка личност се ражда свободна и неограничена.

Така че аз предлагам да има идеална редакция: "Свободата и неприкосновеността на личността е неограничена. Отгук пататък обществените отношения се уреждат по реда на законодателството." Аз смятам, че трябва да има идеален израз.

В ал. 4 не може да се каже, тъй както е дадено - "всеки може". Не "може", а това е право. И именно това право трябва да се регламентира. "Правото на адвокатска защита има гражданите от момента на предявяването на обвинението..." и т.н.

И след това да се помисли за наименованието на главата на този раздел. Ние говорим за личността - гражданин и смятам, че трябва малко да се пре-редактира заглавието на раздела. След това ще направя допълнително предложение.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Заповядайте, Илчева.

НАДЕЖДА ИЛЧЕВА: Уважаеми господин председател, уважаеми колеги. Само предлагам към ал. 3, второто изречение стилистично да се извадят, като предлагам следната редакция: "В срок от 24 часа органите на следбита власт се произнасят по законосъобразността от задържането." Мисля, че това е по-прецизен текст.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Заповядайте, господин Йочов.

ЕМИЛ ЙОЦОВ: Господин председателно, колеги! Направих предложение да отпадат ал. 3, 4 и 5 от проекта по изложеното съображение, че тази материя се урежда от един основен закон, какъвто е Наказателно-процесуалният кодекс. И не за в бъдеще ще се уреждат, както докладва това председателният на Комисията за изработване на проект за нова Конституция на Република Бъл-

гария, а те са учредени много отдавна и сега действуват тези норми.

Разбира се, такива уредби има и в други конституции и тази заемка се отдава главно на това, че е използван опитът на други основни закони. Но ние можем да се аргументираме в полза на позицията, която застъпвам, от самия проект за Конституция - от чл. 131, в който изрично е указано, че редът за осъществяване на защитата се урежда със специален закон. И това е правилното - така да бъде уредено, не в основния закон, защото не само правото на защита е единственото право, което може да се издигне в конституционен принцип. Има много основни начала в Наказателно-процесуалния кодекс, които могат да претендират и да конкурират, които са със същата съдба. И мисли, че не би било възможно в един такъв закон да издигнем всички основни начала на Наказателно-процесуалния кодекс или пък на Наказателния кодекс в конституционни норми. Това би значело да направим и този закон извънредно много разширен.

Освен това тук се постави въпросът за защитата на обвинението, за срока, от който трябва да действа тази защита. Казано е в едно разсъждение: От повдигането или предявяването на обвинението. Но на същото основание могат и другите страни, които участват в наказателния процес, да претендират за правото да получат конституционно разрешение на своите права - правото им на защита. А това очевидно не би могло да стане освен по този ред, който самият проект предлага (чл. 131 от проекта)

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Давам думата на Тодор Бояджиев.

ТОДОР БОЯДЖИЕВ: Господин председател, благодаря ви. Първо, освен че имам предложение за поправка на един от текстовете, аз имам и предложение за нов текст, който бих депозирал в писмен вид. Вярно е, че това стана в последния момент. Комисията е изключително наговорена и просто може би предложението ми е попаднало между други документи. Сега ще взема отношение по двата въпроса.

Предложението ми за промяна касае ал. 3. Състои се до промяната на предвидения срок от 24 на 48 часа. Каква аргументация мога да принеда? За да изпълни функциите си органите на Министерството на вътрешните работи неизбежно се налага понякога да ограничават определени човешки права. Това също е предвидено и в Европейската конвенция за правата на човека и случаите са точно посочени - кога може и как може. На базата на немалкия опит в Министерството на вътрешните работи и за състава на това министерство е ясно, че статутът от задържане за 24 часа е крайно недостатъчен за извършване на необходимите действия за проверка на фактите и обстоятелствата, улича-

ващи дадено лице в извършване на конкретно престъпление. За този ограничен срок, например, е невъзможно да се провери, да се изясни алиби на заподозряното лице, особено ако живее в друго населено място. В редина случаи не може да се установи неговата самоличност особено ако той я укрива уминлено. При положение, че задържането в условията на неотложните случаи - 48 часа, би се създавала реална възможност за по-голяма прецизност и ефективност в дейността на органите на милицията при разкриване на извършени престъпления. Господин Гиньо Ганев посочи, че колега народен представител е дал като пример Италианската конституция, но не е само Италианската конституция. Италианската конституция в чл.13 предвижда срок на задържане при неотложни случаи 48 часа. В Конституцията на Испания в чл. 17 този срок е 78 часа. Според Гръцката конституция чл. 6 - след 24 часа на следователя е предоставена възможността да продължи предварителното задържане за още три денонощия, ако трябва да се транспортира задържаният или пък се провежда действие в други региони.

Изхождайки от тези съображения и базирайки се на опита на служителите в Министерството на вътрешните работи аз се обръщам към народните представители да не приемат това искане за увеличаване на този срок на 48 часа като опит да се нарушават или да се ограничават човешки права, а като едно искане, което е мотивирано с необходимостта наистина органите на Министерството на вътрешните работи да могат по-качествено и по-прецизно да изпълняват своите задължения. И към този член предлагам една алтернатива, която мисля, че допълнително дава гаранции, че нарушения в тази област ще са минимални. Предложението ми е за ал. 6 и се базирам на конкретни текстове от Европейската конвенция за човешките права и конкретно чл. 5, който казва, че всеки, който е бил жертва на арест или задържане в нарушение на клаузите на този член трябва да има законно право на компенсация. Текстът, който предлагам аз е: "Всеки, който е бил незаконно задържан, има право на компенсация за претърпени вреди". Знам, че в чл. 7 на Конституцията ни гарантираме това право и държавата носи отговорност, но доколкото има извинен, имплицитен текст и в Европейската конвенция, а условието ни за приемане в Европейския съвет е да се придържаме колкото се може по-тясно и по-точно към тези текстове. Мисля, че няма да е лошо, ако тук потвърдим отново и в конкретния случай, когато се касае за неправомерно задържане и да се даде тази гаранция за компенсация на този, който е бил незаконно задържан.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Господин Корнажев, имате думата.

ПЕТЪР КОРНАЖЕВ: Господин председател, госпожи и господа народни

представители! Аз моля да приемете, че редакцията на ал. 3 и 4 трябва да бъде такава, каквато я предлага Комисията за изработване на проект за Конституция на България. Съображенията на колегата Йонков и на господин Бояджиев са неоснователни. Годиши наред ние воювахме да бъде ясно на гражданите, че имат право на защита и то точно на адвокатска защита. Това не е монопол на адвокатите, а е право и гаранция на личността. Това беше погребано в България от хора, за които не искам сега да припомням, но в целия цивилизован свят съществува. И това е конституционно право и затова трябва да бъде в Конституцията. То може да се повтори в Наказателно-процесуалния кодекс, но мястото му е тук.

Що се касае до срока на задържането съображенията на господин Бояджиев от практическа гледна точка изглеждат убедителни, но в последната фраза на ал. 3 вие, че органът на съдебната власт се произнася по неговата законосъобразност. И щом като органът на съдебната власт се произнася по този въпрос, той може и да го променя и 24-те часа са достатъчни, за да знаят гражданите, че повече не могат да бъдат държани в неизвестност за себе си и за техните близки. Поддържам текста, както е в проекта, който е предложен на Великото Народно събрание.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата господин Стоянов.

СТЕФАН СТОЯНОВ: Уважаеми колеги, аз съм безкрайно улеснен от господин Корнажев, който достойно защити проекта на Комисията за изработване на проект за Конституция на България. Искам само две думи да допълня към аргументите му по ал. 4. Тук има едно явно неразбиране - касае се за полицейско задържане, което е изключение в неотложни случаи, изрично предвидени в закона - сега действащия Закон за народната милиция, а да вярваме - и в бъдещите полицейски закони. Тези закони се свеждат до три-четири изключения, поради което аз смятам редакцията абсолютно за перфектна и призовавам народните представители да подкрепят проекта на Комисията за изработване на проект за Конституция.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Има думата господин Николай Павлов.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми дами и господа! Присъединявам се към становището, засегнато и засъгледено от двамата поредни говорители. Като основно съображение, което е било и съображение на Комисията за изработване на проект за Конституция на България е това, че 24-часовият срок е максималният срок, в който органите на полицията разпореждат с личността, която е задържана. Не забравяйте, че това е срок, в който полицията следва да уведоми съда. Ако в една страна като Съединени-

те щати или Съветския съюз географската отдалеченост, тоест разстоянието може да мотивира някакъв по-продължителен срок, в малка страна като България с относително добре изградени комуникации да даваме възможност на едно лице, задържано от полицията да бъде два дни в ареста, докато полицаят благоволи да увеломи съдията, за да се предприемат по-нататъшни мерки е твърде много. По-нататъшните мерки могат да бъдат от съда, че ще бъде потвърдено задържането и то вече няма да трае 24 часа, а много пъти по 24 часа. В същото време, обаче, краткият период от време трябва да гарантира основното право на личността, че то не би могло и не би следвало да бъде задържано случайно.

Аз ще ви превода един елементарен пример, за да ви убеди колко опасна е ситуацията, ако приемем два-три или петдневен срок. Представете си, че някой от вас така, както е излязъл оттук са му откраднали портфейла. Той не е от София, той няма никакви документи за самоличност и макар да е народен представител - спират го, задържат го, че няма документи. Това е съвсем реална хипотеза, писана в българския закон. Какво следва да направи полицаят? Той трябва да го задържи. Колко време да го задържи? 24 часа, 48 часа или няколко пъти по 24 часа? Разбирате ли абсурдността на това, което се говори тук? Аз говоря със съвсем конкретен пример и смятам, че този пример е достатъчно ясен и достатъчно конкретен, за да може да обхванете истинската същност на проблема. Благодаря за търпението.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Господин Ганев, имате думата.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Господа, струва ми се, че се уточниха нещата. Искам да помоля господин Захариев да разбере, че тук става дума за личната свобода и за неприкосновеността като право. Така и трябва да бъде регламентирано тук, за да бъдем не на равнището на най-високия етап на международните норми в това отношение. Не може всичко друго в закона, господин Захариев, защото това ще отвори една безкрайно широка врата за закона да прави каквото обича. Затова следващите текстове казват какво трябва да бъде със стойността на конституционна норма.

Ето защо, имайте предвид господин Йощов, отдалаща може би тези правила стоят в Наказателно-процесуалния кодекс, по утре може някой да реши да ги махне. Затова са тук. Затова така изглежда и този конституционен проект.

И накрая, господин Бояджиев, все пак чл.7 на Конституцията говори, че тогава когато се нанесат вреди от държавата, от нейни органи, дължи се обезщетение. Сега, тук, специално при този текст да повторим тази идея и то с неговата дума "компенсация", едва ли ще бъде възможно, като имате предвид колко е малка книгата на Конституцията, за да си позволим да повтаряме ед-

но или друго повече от един път.

Господин председател, предлагам ви от името на комисията да гласуваме алинеите както следва.

"Ал. 1 Всеки има право на лична свобода и неприкосновеност."

Алинея 1 е това.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Моля, гласувайте ал.1

Отсега нататък ще обявявам и общия брой гласували, за да се знае какъв е броят на гласувалите "за" от общия брой, участващи в гласуването - за протокола.

От общо 266, 264 са гласували за, 1 - против и 1 въздържал се. Приема се алинеята.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Алинея 2 "Никой не може да бъде задържан, подлаган на оглед, обиск или друго посегателство на личната му неприкосновеност освен при условие и по реда, посочени от закона."

Може и определение, по това е въпрос на редакция. Това е текстът, господин председател, на ал.2.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Моля гласувайте текста, както е предложен.

От 264 гласували, 262 - за, против - 1, въздържал се - 1. Приема се алинея 2.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Ал.3 "В изрично посочените от закона неотложни случаи, компетентните държавни органи могат да задържат граждани, за което незабавно уведомяват органите на съдебната власт в срок от 24 часа от задържането."

Госпожа Илчева, това е моментът, от който тече срокът, органът на съдебната власт се произнася по неговата законосъобразност.

Господин председател, предлагам алинеята на гласуване в тази редакция, колкото се отнася до 48-те часа, мисля, че те бяха опровергани много аргументирано.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Моля, гласувайте така предложенния текст.

От общо 265 гласували, 256 - са за, 2 - против, 7 - въздържали се. Приема се и ал.3.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Ал.4 - тя е редактирана в духа на идеята, която разви тук и г-н Петко Захариев. Чета:

"Всеки има право на адвокатска защита от момента на задържане или на призоваване като обвиняем."

Тази редакция господин председател, да се сложи на гласуване.

ИВАН ПЪРВАНОВ (от място): Кой ще плати на адвокатите, господин Ганев?

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Поставям на гласуване текста така, както ви е прочетен. Моля гласувайте.

От общо 260 гласували, 258 са за, 1 - против, 1 - въздържал се. Приема се.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Ал.5 - "Всеки има право да се срещне с лицето, което го защитава. Тайната на тези съобщения е неприкосновена."

Това е текетът, господин председател, нека да се гласува и да се съжалява, че други съобщения насаме не остават такава тайна.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Моля, гласувайте ал.5.

От общо 250 гласували, 248 - за, 1 - против и 1 - въздържал се.

Чл.30.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: "Чл.30. ал.1. Всеки, обвинен в престъпление, се предава на съдебните власти във възможно най-кратък срок.

Ал.2. Никой не може да бъде принуждаван да се признава за виновен.

Ал.3. Обвиняемият се смята за невинен до доказване на противното с възгледа в сила присъда.

Ал.4. Не се допускат ограничения на правата на обвиняемия, надхвърлящи необходимото за осъществяване на правосъдието.

Ал.5. За лишаването от свобода се създават условия за осъществяване на основните им права, които не са ограничени от действието на присъдата.

Ал.6. Изпълнение на наказанието "лишаване от свобода" се осъществява единствено в местата, определени от закона.

Ал.7. Не се погасява по давност наказателно преследване и изпълнението на наказанието по отношение на престъпления против мира и човечеството."

Във връзка с нормата на чл.30 като проект са постъпили, господине, следните писмени предложения.

Първо, Румяна Николова предлага да се прередактира текетът на ал.3 така: "Обвиняемият се смята за невинен до установяване на противното с възгледа в сила присъда".

Господин Първанов предлага нова ал. 3 със следното съдържание: "Никой не може да бъде съден и наказван само и въз основа на самопризнанието му".

Тогава ал.3, 4, 5, 6 и 7 да станат съответно с друга номерация.

Господин Ангел Ахрянов предлага край на изречението на ал.2 на чл.32, регламентиращо неприкосновеността на жилището, а именно: "Както и в случаите на крайна необходимост", създава, според него, предпоставки за субективизъм. Затова предлага следния нов текст: "Както и в неоспорими бедствени случаи".

Господин Емил Йоцов предлага чл.30 да отпадне, защото тези отношения, според него, се уреждат в Наказателно-процесуалния кодекс и вероятно аргументите му са същите, които разви с предшестващия текст.

Комисията за изработване на проект за Конституция на Република България смята, че не би могло да бъде възприето становището на господин Йоцов за отпадането на чл.30. Съображенията в тази насока са, че това са отново едни от основните права на гражданите и трябва да бъдат издигнати в ранг на конституционни текстове.

И второ, тази материя не се урежда само в Наказателно-процесуалния кодекс, но и в други нормативни актове. Например, ал.5 и 6 на предлагания чл.30 се регулират в Закона за изпълнение на наказаниято. Комисията по изработване на проекта за Конституция счита, че не би могло да се възприеме и предложението на господин Първанов, тъй като този въпрос е сравнително по-чистен и се урежда в доказателствената част или право на Наказателно-процесуалния кодекс. И тази идея, в една по-обобщена форма, е представена тук в проекта на чл.30, ал.2.

Трето, комисията намира, че не би могло да се възприеме и становището на господин Йордан Андреев, който предлага в чл.30, ал.3 и 4, вместо "обвиненият" да се употреби терминът "обвиненото лице".

В наказателно-процесуалната наука и практика обвиняемият е процесуалното качество на един от субектите на наказателно-процесуалните правоотношения.

Наказателно-процесуалният кодекс, например, в чл.14, 51, борави с процесуалното качество на обвиняемия независимо в коя фаза на процеса се намира даденото производство.

Комисията смята, че е целесъобразно да се възприеме предложението на госпожа Румяна Николова по първата алинея на чл.30, тъй като предлаганата от нея редакция е по-прецизна.

Ето защо комисията предлага чл.30, ал.1, 2, 4, 5 и 6 да запазят първоначалното си предложение за редакция.

Ал.3 да се редактира както следва: "Обвиняемият се смята за невинен до установяване на противното с влязла в сила присъда".

И още, комисията предлага да се гласува съдържанието на предложената в текста и прочетена досега като ал.7 на чл.30 да се гласува по принцип, като съдържание, по систематичното място на тази алинея или на този текст на погасителната давност да се намери при окончателното разглеждане на проблема за обратното действие на закона, във връзка с чл.5, ал.4.

С други думи предложенията са направени, господин председател. Сгъва

ми се, че и изчерпателно се каза за становището на Комисията за изработване на проект за Конституция. Може би някои от народните представители ще искат да прибавят нещо.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Господин Първанов има думата.

ИВАН ПЪРВАНОВ: Господин председателю, уважаеми госпожи и господа! Намирам, че разпоредбата на ал. 2 от текста, според която никой не може да бъде принуждаван да се признава за виновен, е едно пожелание. И затова се прави предложение като гаранция на тази разпоредба ал. 3 в този смисъл, в който се прочете, че "никой не може да бъде съден и наказван единствено и само въз основа на самопризнанието му".

Но аз съм по-склонен, сега виждам, че по-рационално би било ал.2 да остане и вместо нея да бъде тази редакция, която предложих, а именно: "Никой не може да бъде съден и наказван само и въз основа на самопризнанието му". Не мога да споделя съображенията на Комисията по изработване на проект за Конституцията, че този въпрос бил уреден в Наказателно-процесуалния кодекс. Там наистина е казано, че присъдата не може да се основава само на самопризнанието. Но принципът е изведен, без да е доведен докрай. Неговото място е тук. Да се каже ясно и категорично, че никой никога не може да съди другия, тоест, по-скоро съдят само въз основа на неговото самопризнание. Това е смисълът. Гаранцията е вътре в самата разпоредба.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Господин Нешев има думата.

СТЕФАН НЕШЕВ: Уважаеми колеги! Малко съм смутен, защото не съм дал предварителна заявка, но искам да споделя с вас две мои предложения.

В ал.1 "Всеки обвинен в престъпление се предава на съдебните власти в законния най-кратък срок". Искам да подменим думата "възможно", която е неопределена с категоричната формулировка "законния" най-кратък срок.

С риск да повтора това, което каза уважаемият от мен депутат господин Първанов, искам да ви призова да отменим онова, което Вишински въведе в правото - присъда по самопризнание, да отпадне, като в ал. 2 занесем текста: "Присъда по самопризнание не може да се издава".

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Господин Ахрянов.

АНГЕЛ АХРЯНОВ: Поради техническа грешка беше прочетено предложението ми и за чл. 32, което поддържам, като му дойде времето. Ставаше дума за схващането ми за неprecизирани текстове. Впрочем господин Нешев го изрази по по-добър начин от мен.

Предложението ми беше. Намирам, че ал. 1 на чл. 30 "Всяко лице, обвинено в престъпление се предава на съдебните власти във възможно най-кратък срок" създава предпоставки за субективни тълкувания. Предлагам компетент-

ните специалисти да определят допустимата продължителност за срока. Но това, което предложи господин Нешев, "закононият най-кратък срок" ми се струва, че би трябвало да се разгледа много сериозно. Защото иначе за мен най-краткият срок за задържането може да се разминава твърде сериозно със схващането за най-кратък срок за свидетеля.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Господин Захариев има думата.

ПЕТКО ЗАХАРИЕВ: Господа! Прави, без мотировки, предложение, за да съкрати времето: "Всеки обвиняем в престъпление се предава на съдебните власти в срок, определен от закона". Различните престъпления имат различна квалификация, различно е необходимото време.

Следователно след това законодателство трябва да определи срока на задържането до предаването в съда.

По ал. 2. Правото на признание е право на личността. Така че никой не може да застава задържания да прави признание. Следователно приемам най-успешната формулировка, която направи господин Първанов, и смятам, че тя трябва текстуално да намери мястото си тук в ал. 2: "Никой не може да бъде съден само въз основа на самопризнание". Самопризнанието не е още вина.

И в ал. 2 предлагам (после се промени номерът на алинеята. Стана ал.7) предлагам да се добави: "и извършен геноцид".

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Господин Костов има думата.

БОЙКО КОСТОВ: Моля колегите, които предложиха да отпадне ал. 2, да помислят по-внимателно. Именно текстът трябва да се запази, където се говори за принуждаване, някой да се принуждава да се признава за виновен. Извинете, има твърде много случаи за това нещо и специално този текст трябва да остане. Ако трябва да се донякъде с това, което каза господин Първанов, по непременно да остане положението да се забрани принудата, принудителното изтвържаване на признание.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Думата има Йордан Кукуров.

ЙОРДАН КУКУРОВ: Заставам тук, на тази трибуна, тревожно и мъчително като юрист, който в продължение на десетки години се е занимавал с наказателни дела, между другото и с други дела и съм се опирал до този текст, който е въведен тук в чл. 30, ал. 2. И по преди, в продължение на десетки години, откакто нарушение господин Вишински и след това, самопризнанието беше мощно доказателствено средство, за да се осъждат хората. Разбира се, когато застане човек в съда и отрича показанията си и каже, че неспира са изтърпани, няма доказателство за това. Има ли някъде доказателство по някое дело да е

записано, че това не са признания, дадени от човека доброволно? - няма. Прочетат показанията, той ги отрича, прочетат ги, включат ги като доказателство в делото и го осъждат.

Приемам условно, че най-малко 50 на сто от присъдите и особено политическите присъди, да даде господ да няма такива, са издадени по този начин. Но има и други присъди и трябва да знаете, че така пристрастно следователи и пр. органи водят своите следствия и дела, че рядко е да изидне дело от червените корини навънка, т.е. да се получи оправдателна присъда. При това положение, за да бъде защитена личността, абсолютно необходимо е по мое разбиране като човек, който е и защитавал и е имал злата участ да прави и самопризнания, смятам, че не е достатъчно и не е никаква конституционна гаранция, че никой не може да бъде принуждаван да дава самопризнание. Вие това може и да не искате да го слушате, вие може и да не искате и да го разберете, вие може да не искате да приемете, че това не е конституционен текст, но когато понащете на това място, където ще давате чисти самопризнания по какъвто и да е повод, ще видите за какво сериозно изменение ви призовавам сега, за конституционна гаранция. Да се пише: "Никой не може да бъде съден въз основа на самопризнание".

Приемам условно, че 50 на сто от случаите ще изиднат вече невинни хора да бъдат съдени. И по този начин, замислете се добре, от тази позиция, от която аз ви говоря, какво сериозно предлагам да се включи тук като конституционна гаранция. Да не може да бъде съден въз основа на самопризнание. Докога? До когато станем хора с висш човешки морал и с висше разбиране и с истинска човечност един спрямо други. Ето това ви предлагам сега.

СТЕФАН НЕШЕВ (от място): Никога!

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Думата за изказване има господин Велев.

ДИМИТЪР ВЕЛЕВ: Аз в своето изказване предложих ал. 1 на чл. 30 да отпадне въобще. Тук се направиха някои предложения за корекция на този член, вместо да бъде, че "всеки обвинен в престъпление се предава на съдебните власти във възможно най-краткия срок", да бъде "в законно най-краткия срок". Аз смятам, че това също не може да се възприеме, защото какво значи "законно най-кратък срок"? Това значи, че ще има няколко законни срокове, а щом казваме "в законно най-краткия", значи нямат никаква стойност останалите срокове. Аз мисля, че въобще не е нужно да има такъв текст в Конституцията, тъй като сроковете за разглеждане и предаване на лицата на съд са точно и ясно определени в Наказателно-процесуалния кодекс. Не виждам необходимост от записването на такава норма с неопределено съдържание. Какво значи въз-

можно най-кратък срок и какво значи законно най-кратък срок? Съвсем неопределено е, господин Ганев!

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ (от място): "Законно определения срок".

ДИМИТЪР ВЕЛЕВ: "Законно определения срок", е вече нещо друго. Да, благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Думата има Петър Корнажев.

ПЕТЪР КОРНАЖЕВ: Господин председателю, госпожи и господа народни представители! По ал. 1 аз поддържам този вариант за "законния срок". Понятието "най-кратък срок" не го разбирам. Най-краткият срок е един час. То е много имагинерно.

По ал. 2. Аз считам, че предложението на колегата Първанов заслужава внимание, но то трябва да се редактира не така, както каза колегата Кукуров да бъде "съден", а да бъде "осъждан". Не може да бъде осъждан. Вярно е, това което е отбелязано в справката, която ми е раздалена, че това е въпрос на доказателство, с други думи на процесуално право, но ние вече приехме един принцип, който аз споделям, че тази конституция трябва първа и да декларира и да прокламира и да възниктава.

Що се касае да принудата, тя трябва да остане. Това е друг вариант, който беше обсъждан и е решен на Конгреса по наказателно право във Виена през 1989 г. една от четирите теми на световното ниво е тази.

По ал. 3. Искам да обърна внимание на колегите, които не са юристи, върху една теза на един полски професор, за да бъдем сигурни за себе си, че тази алинея е необходима. Това е така наречената презумпция за невинност, която обаче не е само процесуално-правна. Един авторитетен поляк казва с основание, че тя има и психологически ефект. Щом има и психологически ефект, който е общо превантивен, мястото ѝ е в Конституцията, а не в Наказателно-процесуалния кодекс. Просто да знаят гражданите какъв е духът на тази конституция.

Аз мисля, че с тези корекции чл. 30 трябва да се предложат.

По ал. 7. Аз предложих в печата нещо, което предлагам на вашето внимание. "Против мира и човечеството и човечността". Геноцидът влиза в мира и човечеството, но човечността не влиза. Различно е като понятие. Да остане без геноцид.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Заповядайте, господин Иванов.

ГЕОРГИ ИВАНОВ (Шуменски избирателен район - БСП): Аз се противопоставям на становището на Корнажев. Не "никой" не може да бъде осъждан

за самопризнание", а да бъде "съден" за самопризнание. И после, това да дойде като следствие на ал. 2: "Никой не може да бъде принуждаван да се признава за виновен". Защото, само който е изживял принудителното признание, знае какво значи принудително признание.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Господин Ганев има думата.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Господа, едно вътрешно задоволство имам и аз от тази хубава дискусия, защото тя коригира първоначалната редакция на текста в една добра посока. Предложението е в духа на това, което каза господин Нешев и другите, редакцията на текста на ал. 1 да бъде така: "Всеки, обвинен в престъпление, се предава на съдебната власт в законно определения срок".

Това да се гласува.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ (от място): Няма срок.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Има срок, господин Вълканов.

Второ, въз основа на предложението на господин Първанов, Бойко Костов, Кукуров, разсъжденията на господин Корняжев и т.п. Предложение за следната редакция на ал. 2: "Никой не може да бъде принуждаван да се признава за виновен, нито да бъде осъден (осъждан или съден) само въз основа на самопризнания". (*Ръкопляскания*)

Ал. 3. Думата "доказване" трябва да бъде "до установяване на противното".

И една малка корекция в ал. 6. При това положение, господин председател, аз ще докладвам текстовете един след друг и ще ви помоля да ги сложите на гласуване.

Чл. 30 ал. 1 "Всеки, обвинен в престъпление, се предава на съдебната власт в законно определения срок".

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Моля ви, господа народни представители, гласувайте ал. 1 на чл. 30 от проектоконституцията така, както е представена.

От общо гласували 265 народни представители 258 гласуваха за, 4 против и 3 се въздържат. Ал. 1 на чл. 30 се приема.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Ал.2, което наистина би било едно хубаво богатство на днешния ден:

"Ал. 2. Никой не може да бъде принуждаван да се признава за виновен, нито да бъде осъден само въз основа на самопризнания."

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Моля, гласувайте за ал.2 от чл.30.

От 263 гласували народни представители, 257 са за, 1 против и 5 въздържа-

ли се. Ал. 2 на чл. 30 се приема.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Господа, аз предлагам ал. 3, 4, 5 и 6 да ги докладвам общо и да ги гласуваме общо, тъй като те не породиха никакъв спор. Чета:

"Ал. 3. Обвиняемият се смята за невинен до установяване на противното е влязла в сила присъда.

Ал. 4. Не се допускат ограничения на правата на обвиняемия, надхвърлящи необходимото за осъществяване на правосъдието.

Ал. 5. За лишениите от свобода се създават условия за осъществяване на основните им права, които не са ограничени от действието на присъдата.

Ал. 6. Наказанието "лишаване от свобода" се изпълнява единствено в местата, определени от закона."

Предлагам тази алинея да гласуваме заедно, господин председател.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Моля, господа народни представители, гласувайте заедно ал. 3, 4, 5 и 6 по чл. 30.

От общо гласували 261 народни представители, 258 са за, против 2, въздържали се 1. Ал. 3, 4, 5 и 6 са приети от народните представители.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Ал. 7 трябва да запази редакцията си след обяснението на господин Корнажев, че в термина "човечеството" се включва именно "геноцид".

"Ал. 7. Не се погасява по давност наказателно преследване и изпълнението на наказанието по отношение на престъпление против мира и човечеството."

Гласуваме този текст, с уговорката, че систематичното му място ще се потърси по-късно.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Моля, гласувайте ал. 7 от чл. 30 на проектоконституцията. От 264 народни представители 263 са гласували за, против няма и 1 въздържал се. Ал. 7 от чл. 30 се приема.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Чл. 31 с неговите две алинеи:

"Чл. 31, ал. 1. Личният живот на гражданите е неприкосновен. Всеки има право на защита срещу незаконна намеса в личния и семейния му живот и срещу посегателство върху неговата чест, достойнство и добро име.

Ал. 2. Никой не може да бъде следен, фотографиран, филмиран, записван или подлаган на други подобни действия без негово знание или въпреки неговото изрично несъгласие, освен ако тези действия са разрешени от закон."

По този текст има следните писмени предложения:

Господин Венцислав Бъчваров по ал. 1: "Никой не може да посяга върху неприкосновеността на личния живот на гражданите. Всеки има право на за-

щигта срещу незаконна намеса в личния и семейния му живот и срещу посегателство върху неговата чест, достойнство и добро име."

Господин Карафеизов по първата алинея предлага да се добави "имущество" и да стане: "чест, достойнство, добро име и имущество".

КРАСЕН СТАНЧЕВ (от място): Имущество, чест, достойнство и т.н.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Любомир Иванов по първата алинея: "Личният живот на гражданите е неприкосновен. Всеки има право на защита срещу незаконна намеса в личния и семейния му живот и срещу посегателство върху неговата чест, достойнство, спокойствие и добро име."

Както виждате, господин Иванов предлага "спокойствие", господин Карафеизов предлага "имущество", въз основа на което той счита, че ще има и спокойствие.

Комисията за изработване на проекта за Конституция на България счита, че предлаганата редакция в проекта е по-прецизна и по-стегната от предложението на господин Венцислав Бъчваров. И затова предложението е да се запазят и двете алинеи така, както първоначално са ви разглеждани и докладвани. Лично аз имам едно колебание за имуществото.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ (от място): Идеята е друга, че личният живот е неприкосновен, а не имуществото.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Ако в текста това стон добре, като редакция ще го види след малко.

Господин председател, може би някои от народните представители ще иска да се изкажат.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Има думата господин Венцислав Бъчваров.

ВЕНЦИСЛАВ БЪЧВАРОВ: Дами и господа, понечето от предложенията, които аз направих по глава втора, ако ви прави впечатление, са направени в забранителен режим. Вярно е, личният живот на гражданите е неприкосновен. Но това е едно условие, което се разрешава. А "никой не може да посегне" е вече един забранителен режим, нещо което отнапред е дадено. Това беше смисълът и на други предложения, които и вчера не бяха приети, които съм предложил и по-нататък в текстове. Има права на човека, които са отнапред дадени, и никой не може да ги отнема, а не да получава допълнително някакви права. И това са идеите, които съм заложил в тази редакция по този начин. Това е смисълът. Както виждате, аз не съм променил текста, променил съм само редакцията.

Второ, смятам за нецелесъобразно в този член да се внагат имуществени изисквания, защото този член е посветен само на личността.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Има думата господин Захариев.

ПЕТКО ЗАХАРИЕВ: Дами и господа! Аз действително намирам за една разумна идея, че трябва да се включи и имуществото, защото човекът не е нещо метафизично, той създава и се формира като личност и определено имущество. Следователно, когато говорим за личността, ние трябва да го поставим в реалното пространство, с цялото негово битие. Трябва да се включи и имуществото.

Предлагам в ал. 2 да се включи и "комуникационни подслушвания". Трябва, защото подслушванията са проблем на века.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Давам думата на Любомир Иванов.

ЛЮБОМИР ИВАНОВ (Добрич): Уважаеми колеги, след като става дума именно за личността, а времето е толкова неспокойно и толкова много смутители на спокойствието има, е нужно да се сложи само думата "спокойствие", защото това е изключително важен проблем.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Заповядайте, господин Карафеизов.

ЦЕЗАР КАРАФЕИЗОВ: Уважаеми председателю, дами и господа! Аз искам да разсея съмненията на господин Ганев. Според мен е правилно да се включи и имуществото, защото става въпрос за незаконна намеса. А един човек без имущество - какви са неговите чест и достойнство? *(Смях в залата, ръкопляскания)*

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Тежко на бедните според вас господин Карафеизов.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Господин Ганев, имате думата. Други няма за изказвания поне засега.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Текстът беше консултиран с принципи, изложени и в международните актове. Аз искам да помоля и господин Захариев, и другите да не включваме тук, в ал. 1, идеята за имуществото, защото на нея сме посветили още по-силен правен принцип - "собствеността е неприкосновена". Това е имуществото. А тук цялата логика на текста в ал. 1 се отнася до личния живот... *(Реплика от място на депутат от опозицията: "До духовната същност на човека")* За духовната същност на човека. Благодаря ви, точно така е. И нека спокойствието да не се включва, схванато като спокойствие откъм прекален шум. А другото - то е посегателство върху всичко това, което е човешката личност. Това е намеса в личния му живот.

Искам да ви помоля да гласуваме текстовете така както са предложени,

заното и "следене, фотографиран, филмиран, записван и подлаган на подобни действия" - там, господин Захариев, е това "комуникационно подслушване".

Чета:

"Ал. 1 Личният живот на гражданите е неприкосновен. Всеки има право на защита срещу незаконна намеса в личния и семейния му живот и срещу посегателство върху неговата чест, достойнство и добро име.

Ал. 2. Никой не може да бъде следен, фотографиран, филмиран, записван или подлаган на други подобни действия без неговото знание или въпреки неговото изрично несъгласие, освен ако тези действия са разрешени от закона."

Господин председател, предлагам двете алинеи заедно да се гласуват така както са докладвани сега.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Моля, народните представители да гласуват заедно алинея 1 и 2 на чл.31 от проекта за Конституция, така както са предложени от господин Ганев.

От общо 262 народни представители, 260 са гласували за, 1 - против, 1 - въздържал се. Ал. 1 и 2 от чл. 31 на проекта за Конституция се приемат.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Чл. 32, господа, е посветен на неприкосновеността на жилището. Чета трите алинеи:

"Ал. 1. Жилището е неприкосновено. Без съгласието на обитателя никой не може да влиза в жилището му или да остава там, освен в случаите, изрично посочени в закона.

Ал. 2. Влизане или оставане в жилището, без съгласие на неговия обитател и без разрешение на съдебната власт се допуска само за предотвратяване на непосредствено предстоящо или започващо престъпление за залавяне на извършителя му, както и в случаите на крайна необходимост.

Ал. 3. Достъп до жилището се осигурява за компетентните органи в предвидените от закона случаи, свързани с тяхната дейност по охрана на живота и здравето на гражданите, предотвратяване на обществени бедствия или извършване на контролни, технически и данъчни проверки."

По този текст има две предложения: Първо - на госпожа Орбецова, второто - на господин Бояджиев.

Госпожа Орбецова във връзка с третата алинея предлага да се добави и "безопасността" след думата "здравето". "Когато компетентните органи не могат да имат достъп до жилището по охрана на живота, здравето и безопасността на гражданите", казва тя.

Господин Бояджиев предлага в ал. 2 да падне изразът "и без разрешение на съдебната власт", което значи: "влизането и оставането без съгласие на неговия обитател", "без разрешение на съдебната власт" той казва да отпадне, "се

допуска..." и т.п.

След това той предлага да се допълни текстът, като след думите в ал. 2 "в случай на крайна необходимост" да се добави: "За запазване здравето и добрите нрави" (как, господин Бояджиев, вие искате да преследвате някого за конкуренция ли?) "а също и за осигуряване правата и свободите на други граждани".

И по ал. 3 господин Бояджиев предлага след думите "в предвидените от закона случаи, свързани с тяхната дейност по..." да се добави: "И за защита на националната сигурност".

Господин Борис Колев счита, че ал. 1 на чл. 32 е достатъчна и не е необходимо, според него да се запазват ал. 2 и 3. Тези алинеи необосновано разширяват правата на собствените органи в ущърб на гражданите.

Сега да ви кажа разсъжденията на Комисията за изработване на проект за нова Конституция на република България.

Много се мислеше да се запази наистина само ал. 1 - че "жилището е неприкосновено" и че "без съгласието на обитателя никой не може да влиза в това жилище и да остава там, освен в случаите, изрично посочени от закона". Но се счита, че ако се остави всичко на закона, той може да разшири неограничено, по свой собствен усмотрение, влизането в едно жилище. И затова се прецени, че трябва в Конституцията изброително да бъдат посочени случаите, в които да се влиза, даже по силата на закон, в едно жилище и да се пакърпява неговата неприкосновеност. Това е идеята.

Оттук пататък предложенията на господин Бояджиев, които включват съображения за национална сигурност и други поводи за влизане в жилищата - сякаш отиваме твърде далеч. Същото е мнението на комисията и по отношение на предложението на госпожа Орбецова, която иска освен в случаите за запазване на здравето, да се прибави и за безопасността на отделния човек. Това са разсъжденията на комисията и аз ви моля да имате предвид, че трябва да бъдат много по-ограничени случаите на пакърпяване на неприкосновеността на жилището, отколкото са даже тук, а не обратно - да отиваме по посока на тяхното разширяване.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Имате думата, господин Бояджиев.

ТОДОР БОЯДЖИЕВ: Благодаря, господин председателствувач. Правейки това предложение аз съм се придържал много точно и много близко до конкретен член на Европейската конвенция за правата на човека и го цитирам: "всеки човек има правото да се зачитат личният и семейният му живот, домът му и кореспонденцията му".

Чл. 8, ал. 2. "Властите не следва да нарушават това право с изключение на

случаи при съответствие с изискванията на закона, а именно: От гледна точка запазване на националната сигурност, общественото спокойствие и икономическото благосъстояние на нацията, за предотвратяване на безредици и престъпления, за запазване на здравето и морала, а също и за осигуряване на правата и свободите на другите".

Ако ние сложим текст, който да разрешава такова влизане само когато се касае за тежко престъпление, а не посочваме, че това може да е престъпление срещу националната сигурност, срещу икономическата сигурност на страната и т.н., мисля, че създаваме едни изключително сериозни трудности, за да могат да се гарантират тези национални интереси. Това е единственото съображение да предложа такъв текст и както виждате не предлагам нищо, различаващо се от международните норми. Даже някъде почти съм цитирал точно този член. Това с и причината в ал. 3 да предложа да влезе защитата на националната сигурност. Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Заповядайте, господин Колев.

БОРИС КОЛЕВ: Това, което прочете току-що господин Бояджиев би могло да се изчерпи в една алинея. Текстове, които са дадени в този вид, са много разширителни и допускат на моменти произволно тълкуване. Бихте ли ми дефинирали какво означава: "Предотвратяване на обществени бедствия"? Освен това какво означава да се претърсват жилища или да се осигурява достъп до жилища за осигуряване например на извършване на ланъчни проверки. Това не е производствено помещение, офис, канцелария на фирма или нещо друго. На мен ми се струва, че тези неща оръзват правата на гражданите в много голяма степен. Трябва да се замислим. Аз предлагам да си остане ал. 1 и там, където се казва: "Освен в случаите..." и да се направи това изброяване. Но то да бъде доста по-редуцирано. Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Заповядайте, господин Ахрянов.

АНЕЛ АХРЯНОВ: Преди малко казах, че във връзка с някаква техническа грешка предложението ми беше споменато във връзка с чл. 30. Същността му е следната: Ал. 2 на чл. 32 - "влизане и оставане в жилището без съгласие на неговия обитател и без разрешение на съдебните власти се допуска само за предотвратяване на непосредствено предстоящо или започнало престъпление, за залавяне на извършителя му, както и в случаите на крайна необходимост". Опомирам срещу формулировката: "Крайна необходимост" и предлагам край на изречението да се чете: "Както и в неоспорим бедствен случай". Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Други желасни да се изкажат? Да, заповядайте, господин Стоилов.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Този текст допусках, че ще предизвика дискусия и в двете посоки, защото ми е като че ли често сме в плен на вярата, че колкото е по-кратък един текст, толкова повече гаранции той съдържа. Обратно вече в някаква степен биеме пояснено, че изброяването лимитативно на случаите, в които може да се ограничава неприкосновеността независимо дали тя е непосредствено на личността или на жилището, ограничава законодателя да не предвиди нито един случай извън тази категория. Предназначението на ал. 2 е да определи изчерпателно случаите на - да ги наречем - извънредни обстоятелства, при които трябва да се извършат действия от органите без разрешение, предварително, на съдебната власт, тъй като презумпцията е, че насилствено влизане в жилището може да има само с предварително разрешение на съдебните органи. Но има ситуации, в които не може предварително да се вземе това разрешение и те са изчерпателно предвидени в ал. 2. Неслучайно понятието "крайна необходимост" смущава само неюрисстите, тъй като за юристите е ясно, че "крайна необходимост" не е неопределено понятие. За всеки отделен случай то има ясни критерии. Става дума, когато при извънредни обстоятелства е възможно да се причинят вреди, за да се предотврати настъпването на вреди, по-големи от предотвратените. Един конкретен случай е да речем, когато има пожар в съседния апартамент и някой трябва да влезе и да го загаси. Естествено е, че той може да предизвика разбиването на входа. За това става дума и казусът никак не е сложен - "крайна необходимост" е едно достатъчно определено юридическо понятие.

Що се отнася до третата алинея, тя пък разрешава достъп в обичайните случаи, когато трябва чужди лица да влизат в жилището. Сравнителноправните анализи на други конституции биха ви показали, че това са именно случаите, които допускат подобни неща: за данъчни проверки, технически и др. Става дума, когато има съоръжения в жилището, които по определен ред и по описан от закона начин съответните служители могат да правят отчет в присъствието на обитателя на жилището. Това са неща, които реално съществуват и по-добре е да ги изчерпим в Конституцията.

Що се отнася до предложението на господин Бояджиев, то е в една по-широка редакция, тъй като става дума не само за жилището, а и за други права, свързани с личността. На съответните места ми сме употребявали критерия "национална сигурност", където е необходимо, но понеже тук става дума само за жилището, затова и тези ограничения са в по-тесен периметър отколкото това, което той предлага.

В заключение смятам, че предложеният от Комисията за изработване на проект за Конституция вариант се вмести между един или други крайни намерения, т.е. за прекалено разширяване на текста или пък само за предоверяване на бъдещия законодател, който може да се окаже, че ако ние не предвидим тези случаи, то той би предвидил два пъти повече.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Господин Драганов, имате думата.

ДРАГОМИР ДРАГАНОВ: Аз се удивлявам от време навреме от желанието тук да откриваме за пореден път велосипеда. Има международно установени, подписани от цяла Европа норми. Тодор Бояджиев прочете една от тези норми нали. Да кажем не беше в най-добрия превод, аз съм съгласен, но дайте да приемем това, което е в Европа, т.е. втора и трета алинея да станат една, както имаше вече едно такова предложение и текстът да бъде взет буквално от Европейската конвенция от 1950 г. Какъв е смисълът отново ние сега да откриваме нещо, което цяла Европа го знае от 30 - 40 години вече. Това не мога да разбера. Оставам тук текста с добрия превод, без да се обижда господин Бояджиев. Просто дайте да го приемем този текст, няма смисъл да дискутираме повече.

РЕПЛИКА ОТ МЯСТО: Не можем да преписваме.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Моля ви за изказвания, заповядайте.

ЕМИЛ ФИЛИПОВ: Благодаря, господин председател! Аз считам, че текстове, утвърдени от нашия върховен орган - Народното събрание не е задължително да бъдат в нашата Конституция. Те могат да бъдат в отделните закони. Аз поддържам позицията, изразена от Конституционната комисия. Благодаря.

ДРАГОМИР ДРАГАНОВ (от място): Не е задължително и ние ходим към Европа ние!

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Моля за изказвания други?

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Уважаеми народни представители! Аз просто искам да обърна вашето внимание на един принцип, който всички ние познавате добре. Този принцип е следният: Позоваването на Европейската конвенция за правата на човека не е задължително ние същата формулировка да взиремем, ако искаме да се присъединим към нея. Важно е, че нашата формулировка ще бъде по-добра защита за правата на човека. Това е принцип на международното право и практика и дори в самата конвенция е казано - когато нещо давам повече, това е също така в съответствие на Европейската конвенция.

Така че, аз поддържам редакцията, предлагана от Конституционната комисия и искам да ви обърна внимание на един детайл или на един аспект. Това е ал. 3 - достъп до жилище, а ал. 2 говори за влизане и оставане в жилището. Следователно, има разлика. Достъпът до жилище трябва да се разбира, както и господин Янаки Стоилов спомена, със съгласието или присъствието, но тук ние имаме една вратичка, това е в предвидените от закона случаи. Самият закон вероятно ще предвиди това, но самата разлика във формулировката подсказва, че е необходимо или присъствието, или съгласието на собственика или на този, който живее в жилището.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Моля други изказвания? Няма.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Този текст, който не би трябвало да бъде от особено спорните, много дълго се разискваше и в различни заседания на Конституционната комисия.

Господин Драгомир Драганов се позовава на една конвенция, която е от десетки години в сила, но и в самата Конституционна комисия винаги се е считало, че нейната прекалено обща редакция, всъщност застрашава това право. И както преди малко се обясни - не трябва с един автоматизъм, това, което е там и е предоставено изобщо като право на публичната власт в широкия смисъл на думата и народни съвети по нашата терминология, и венчико друго, да се пренесе тук.

Вижте какво пише, което е било предвидено в закона на едно демократично общество съставлява действие (това накарняване на неприкосновеността) когато е в полза на националната и обществената сигурност, икономическото благосъстояние на страната, в защита на реда, за предотвратяване на престъпления, за запазване на здравето или на морала, или в защита на правата и свободите на другите.

Комисията на този парламент на днешна България не можеше да позволи и не би трябвало да позволи и самият парламент да може всеки в името на морала, както той го схваща, и ако се нарича и квартален отговорник да може да натисне звънеца и да влезе вътре и да каже, аз трябва да вляза в жилището. Това е смисълът на този текст, който се предлага.

ДРАГОМИР ДРАГАНОВ (от място): В едно демократично общество моралът има само един смисъл господин Ганев, а не банкански.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: За това да се върнем към текста. В краен случай, ако колебанието е голямо, ако искате втората и третата алинея да ги оставим на допълнително разискване, но те са разисквани много време, вярвайте ми това. И аз мисля, че господин Колев, който всички много уважаваме,

ще се съгласи с това - ако оставим само закона, този закон може да граничи с един допълнителен произвол на бъдещия законодател. Нека да има конституционни гаранции за една минимална намеса чрез закона, разбира се.

Затова - ал. 1 - Жилището е неприкосновено. Без съгласието на обитателя, никой не може да влиза в жилището му или да остава там, освен в случаите, изрично посочени в закона."

И сега вижте втората алинея.

Ал. 2. "Влизане или оставане в жилището без съгласието на неговия обитател и без разрешение на съдебната власт се допуска (това са случаи почти само на форсмажор) за предотвратяване на непосредствено предстоящо или започнало престъпление, за залавяне на неговия извършител, както и в случаите на крайна необходимост."

И аз моля господин Ахрянов да повярва: Изразът "крайна необходимост" е изключително точно правно определен.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ (от място): Чл. 12 от Наказателния кодекс.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Има, да. Дайте и текста на Наказателния кодекс да го прочета, благодаря ви господин Корнезов. Нека, нужно е, ще трябва всички да сме убедени.

Крайната необходимост се дефинира така: "Да се спасят държавни и обществени интереси и то доказано, както и свои или на друго лице или имотни блага от непосредствена опасност, която деецът не е могъл да избегне по друг начин."

Така че, тук тълкуването, защото то ще стане и по силата, разбира се, на съдни ясни терминологични тълкувания, не могат да разширят пакърняването на тази неприкосновеност.

И третата алинея - "Достъпът до жилището се осигурява за компетентните органи и то само в предвидените от закона случаи. Това е предвидено в хипотезата на третата алинея, свързани с тяхната дейност", на тези компетентни органи.

И когато законът го е описал изрично за охрана на живота и здравето на гражданите, за предотвратяване на обществени бедствия или извършване на контролни технически или дашъчни проверки, които обаче ще бъдат посочени в закона съвсем лимитативно и съвсем конкретно. Аз искам да помоля, в никакъв случай нямам никакви други аргументи, освен това мислене, народните представители, ако не се възразява, да преминем към гласуването на текста така, както той е осветлен в резултат на тези дебати. И ако това е така, благодаря ви господин Ахрянов, господин председател, моля ви, ал. 1, 2 и 3 едновременно да се гласуват в посочената току-що редакция и особено във основа на

усмивката на господин Драганов.

ИВАН ОБРЕТЕНОВ (*от място*): Трябва да се гласуват поотделно.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Поотделно благодаря ви, извинете.

"Ал. 1. Жилището е неприкосновено. Без съгласието на обитателя, никой не може да влиза в жилището му и да остава там, освен в случаите, изрично посочени в закона."

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Моля, народните представители да гласуват ал. 1 на чл. 32 от проектоконституцията така, както е предложена редакцията от господин Ганев.

От общо гласували 261, 257 са за, 3 - против и 1 - въздържа се. Тази алинея се приема от Народното събрание.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Ал. 2 на чл. 32. "Влизане или оставане в жилището без съгласие на неговия обитател и без разрешение на съдебната власт се допуска само за предотвратяване на непосредствено предстоящо или започнало престъпление, за залавяне на извършителя му, както и в случаите на крайна необходимост".

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Моля, народни представители да гласуват ал. 2 на чл. 32 на проектоконституцията с редакцията, която даде господин Ганев. Гласувайте господа!

От 260 народни представители, 250 гласа са за, против - 10, въздържани се нула.

Ал. 2 се приема от народните представители.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Сега ал. 3. Чета и следете: "Достъп до жилището се осигурява за компетентните органи в предвидените от закона случаи, свързани с тяхната дейност по охрана на живота и здравето на гражданите, предотвратяване на бедствия (без обществени) или извършване на контролни, технически и данъчни проверки".

Господа, като се казва "технически проверки" има се предвид водомер и всичко друго, което се намира в къщата на човека.

За мен лично думата "контролна проверка" е много съмнителна и ви го казвам ясно, защото кой може да каже какво е "контролна проверка". (*Гласове от залата: "Контролна проверка" да се махне*)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Господин Обретенов иска думата.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Уважаеми дами и господа! Аз съм против приемането на тази алинея, особено в този вид. Тя дава доста широк диапазон на случаите, когато може да се наруши неприкосновеността на жилището.

Вижте какво, случаите "предотвратяване на обществени бедствия", както

е казано, или "бедствие" спокойно може да мине под рубриката "крайна необходимост", която ние гласувахме във втората алинея. (*Любен Корнезов от място: "А-а-а"*) Има известно покриване на случаите, господин Корнезов.

Но абсолютно съм против да се даде достъп до жилището за извършване на контролно-технически, данъчни и други проверки. Ще кажете защо, това е необходимо? Вярно е, че е необходимо и никой няма да се противопостави в 99,99 на сто от случаите против извършването на такива проверки. Но има и други правни способи, които ще дадат възможност на компетентните власти да извършат тези проверки. И ако някой, откаже със закон може да се предвиди такава санкция, че лицето, което отказва да даде достъп до жилището, да предпочете да даде достъпа, отколкото да понесе санкцията. (*Любен Корнезов от място: "Ами ако плати санкцията?"*)

Тоест, нека да спазваме този принцип по-стриктно. В други конституции няма предвидени подобни ограничения.

Аз мисля, че вие разбирате моята мисъл и дори без разпоредбите на третата алинея могат да се постигнат тези цели, които са поставени в нея. Нека да помислим върху това.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Господин Захариев иска думата.

ПЕТКО ЗАХАРИЕВ: Дами и господа! Когато слушам тази алинея трета ми паомня - преди две години четох в едно съветско списание "Стотте директиви на КГБ" и почти го сравнявам това с някоя от онези позиции.

Затова смятам, че ал. 2 изчерпва с крайния финал "крайна необходимост". Така че дотук да спрем с изчерпването на този целия член.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Господин Ганев, имате думата.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Очевидно венчата не се опростиха в резултат на осветляването им.

Третата алинея бих предложил, господин председателствувач и господа народни представители, да не се гласува в момента. Защото има аргументи и в двете посоки. Става дума за проверки от категорията на тези, които са предвидени в други конституции. Ако отворите дебелия сборник от многото конституции ще намерите аргументи и в полза на тази алинея. Но виждам, че и у народните представители, а лично и у мен също, едно ясно убеждение няма.

Бих предложил на основание чл. 84 от правилника да гласуваме допълнително връщане на третата алинея в комисията с една широка консултация на контактна група, която ще помоля господин Марко Тодоров отново да събере и да разгледаме този текст тогава.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Моля, народните представители да гласуват ал. 3 да бъде върната за обсъждане напорово в съответната комисия.

От общо 263 народни представители, 186 са за, против - 58, въздържали се 19.

Приема се ал. 3 да бъде върната за обсъждане в съответната комисия.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: "Чл. 33. Ал. 1 Свободата и тайната на кореспонденцията и на други съобщения са неприкосновени.

Ал. 2 Изключения от това правило се допускат само, когато това се налага за разкриване или предотвратяване на тежки престъпления с разрешение на съдебните власти."

Има едно предложение на господин Бояджиев. Аз мисля, че той е склонен да го оттегли. То е при втората алинея за изключението иска това да включва "защита на националната сигурност, обществения ред, предотвратяване на престъпления, запазване на здравето, добрите нрави, осигуряване правата и свободите на други граждани". (*Шум в залата*)

Лично аз в никакъв случай не съм съгласен с тази добавка. Защото кореспонденцията ще стане прозрачна с най-различни тълкувания от тези категории.

Господин Георги Николов предлага ал. 1 и 2, чисто редакционно, ако могат да бъдат обединени.

Аз искам да го помоля иска това след гласуването да го оставим за анализ на групата за редакция и за правна стилистика.

Ако господин Бояджиев не настоява...? (*Тодор Бояджиев: "Не настоявам"*)
Благодаря ви, господин Бояджиев. (*Гласове от залата: "Да гласуваме"*)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Заповядайте, господин Бъчваров.

ВЕНЦИСЛАВ БЪЧВАРОВ: Дами и господа, решително възразявам срещу втора алинея. Това е грубо посегателство върху свободата на личността. Никакви изключения. Тайната на кореспонденцията без изключение трябва да бъде запазена. (*Ръкопляскания*)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Има думата господин Ганев.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Господа, помислете си. Аз споделям напълно идеята на господин Бъчваров, но като идея. Може ли, когато става дума за предотвратяване или разкриване на тежко престъпление, защото само това е хипотезата, и то е разрешение на съдебната власт - съдебната власт включва отгук паталтък прокурор и съдия-следовател и нищо друго, а не МВР. Но да прочетем пак: "Изключение от това правило се допуска само когато това се налага"

та за разкриване или предотвратяване на тежки престъпления с разрешения на съдебната власт".

Аз ще помоля юристите тук, които практикуват особено, да изразят становището по този проблем.

Иска думата господин Драганов, господин председател!

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Заповядайте, господин Драганов.

ДРАГОМИР ДРАГАНОВ: Господин Бъчваров, към вас специално се обръщам. Няма смисъл да се аргументира необходимостта от втора алинея. Това е очевидно. Това във всички международни пактове за права и свободи е записано. Все пак Конституцията трябва да изгражда, да бъде основата за изграждане на една държава, а не за нейното разграждане. Нека да не стигаме до хипертрофия на правата и свободите. Много ви моля. Има една граница, която трябва да се спазва.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Думата има господин Петко Захариев.

ПЕТКО ЗАХАРИЕВ: Господа, ако искаме да регламентираме някакво ограбване на елементарните права на личността, на човека, това е именно тайната на кореспонденцията. Независимо от това, кого и как властта ще осигурява тази разсекретена тайна. Даже и в едно семейство има морал, така че родителят не проверява кореспонденцията на децата си, нито помежду си родителите си. А ние отиваме да създадем прецедент и то конституционен, така че, който загуби властта, да контролира всичко. Аз решително протестирам и се обявявам против тази алинея.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Думата има Пламен Вълканов.

ПЛАМЕН ВЪЛКАНОВ: Като практикуващ юрист искам да споделя с вас следното. Тези изключения не са всекидневни. Става въпрос за такива тежки престъпления, когато биха могли или се засягат животът и здравето на мнозина хора. Става дума за такива тежки престъпления като терористични актове, подготовката на такива актове и т.п. И още нещо. Става въпрос за един противояз, за един баланс да не се упражняват правата на отделни граждани във вреда на всички останали граждани или на мнозинството други граждани. За такива изключения става въпрос, господа. Някоя държава нито в Европа, нито в света се е лишила от тази възможност да се предотвратяват тези тежки престъпления, а не да тършим техните последици. Поради небрежността си да пропуснем това да го установим в конституцията и в законодателството.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Има думата господин

Дърмов.

МИРОСЛАВ ДЪРМОВ: Уважаеми колеги, аз искам да изкажа становище за запазване на тази алинея и като аргументация искам да ви приведа един текст от Конституцията на Федералната Република, която нееднократно беше давана като пример за гаранция на правата и свободите на гражданина в периода след тоталитаризма. В чл. 10, ал. 2 текстът третира тайната на кореспонденциите, телефонните разговори и далекосъобщенията. В ал. 2 се казва: "Ограничения могат да бъдат установени само на основата на закон."

А в нашия текст съдът е гарант за правата и свободите и за ненакърняване на правото. *(Ръкопляскация)*

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Има думата господин Ганев.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Ето, помолихме господин Корнажев, който беше един от авторите... Господин Корнажев, става дума за чл. 30, ал. 2, изключенията в тайната на кореспонденцията. Тези текстове са работени заедно.

ПЕТЪР КОРНАЖЕВ: Уважаеми дами и господа, този текст е всъщност охранителен, а не засяга права. Той слага параметри, нека да бъдем наясно, на нещо, което се правеше и ще се прави, но трябва да се прави по законен път. Доколкото разбрах, извинете, аз бях извън залата, това е спорът. Този текст е охранителен. Ако отпадне, тогава стават съвсем непредвидими, а тук са ясни. Това е моето лично становище като юрист.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Думата има господин Обретенов.

ПЕТЪР ОБРЕТЕНОВ: Уважаеми дами и господа, правата никога не са абсолютни и в случая сме много близо до провъзгласяване на едно абсолютно право. Това, което сме дефинирали в нашата Конституция, ние отиваме много по-напред от много други европейски конституции и моля всички да подкрепят текста.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Ал. 1 на чл. 33: "Свободата и тайната на кореспонденцията и на други съобщения са неприкосновени".

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Моля, народните представители да гласуват ал. 1 от чл. 33 от проекта за Конституцията така, както е представен от господин Ганев.

Гласувайте, господа!

От общо гласували 281 народни представители, 278 са гласували за, 2 против и 1 въздържал се. Ал. 1 на чл. 33 се приема.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Ал. 2 на чл. 33: "Изключения от това пра-

вило се допускат само, когато това се пада за разкриване или предотвратяване на тежки престъпления с разрешение на следната алинея".

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Моля, гласувайте ал. 2 на чл. 33.

От общо гласували 259 народни представители, 242 са гласували за, 15 против и 2 въздържали се. Тази алинея се приема.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Господа, аз предлагам преди почивката да видим чл. 34. Нека да се чуе докладът и тогава да се даде почивка, господин председател, би било по-целесъобразно.

Чл. 34 с две алинеи.

Ал. 1. "Всеки има право свободно да избира своето местожителство, да се придвижва по територията на страната и да напуска нейните предели. Ограничения на тези права се допускат със закон само за защита на националната сигурност, народното здраве и правата и свободите на други граждани".

Ал. 2. "Всеки български гражданин има право да се завръща в страната".

По този текст Връбка Орбецова в ал. 1 предлага, вместо "народното здраве" да се запише "здраве".

Движението за права и свободи предлага от първата алинея да отпадне второто изречение.

Илко Ялъмов и Азаря Поликаров - това е друг текст за етническата принадлежност. Смятам отделно да го гледаме. Той ще бъде 34а.

Господин Венцислав Бъчваров: "Никой не може да ограничава правото на гражданите да избират своето място за живеене, да се придвижват по територията на страната, да напускат и да се завръщат в нейните предели. Ограничения на тези права се допускат със закон само за защита на националната сигурност, народното здраве, правата и свободите на другите граждани".

Господин Бъчваров, вие предлагате същия текст, само че от забранителната фразеология. Но нека да бъде като право, това е принципът, възприет в Конституцията.

Господин Церовски. По първата алинея на чл. 34: "Всеки има право свободно да избира своето местожителство, да се придвижва по територията на страната и да напуска нейните предели. Ограничения на тези права се допускат със закон само за защита на националната сигурност".

Господин Церовски изключва "Народното здраве и правата и свободите на другите граждани".

Това са, господа, предложенията, Комисията за изработване проект за Конституция на Република България счита, че първоначално докладваната редакция на текста е по-добре преценирана.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Моля ви, има ли предложения или против?

Моля, да гласуваме ал. 1 на чл. 34 от проектоконституцията.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: За един момент, господин Дърмов иска думата.

МИРОСЛАВ ДЪРМОВ: Колеги, аз искам да подкрепя редакцията, която даде Върбка Орбецова да отпадне "народно", защото трябва да се интерпретира здравето в един по-широк аспект и вместо "народното здраве" да се използва "здравето".

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Едно предложение на господин Валери Петров. Още малко внимание, всичко е ясно ми се струва.

Той прави едно предложение, по силата на което ал. 2 може би ще стане излишна. Чуйте съдържанието: "Всеки има право свободно да избира своето местожителство, да се придвижва на или по територията на страната, да напуска нейните предели и да се завръща. Ограничение на тези права се допуска със закон само за защита на националната сигурност, здравето и правата и свободите на други граждани".

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Вижте, колеги, това предложение беше обсъждано в Комисията за изработване на проект за Конституция на България. Вникнете, моля ви, в идеята на двете алинеи.

Първата алинея има една хипотеза, това е: "Всеки гражданин свободно може да избира своето местожителство, придвижва по територията и да напуска нейните предели." Тези хипотези - местожителство, придвижване и напускане на нейните предели могат да бъдат ограничавани с второто изречение: Само когато има национална сигурност, народното здраве и свободи и т. н. Това е хипотезата.

Втората алинея е нещо съвсем друго: "Всеки гражданин има право да се завръща в страната". Никакви ограничения. Щом е български гражданин той трябва да се върне в страната независимо дали има национална сигурност, дали има народно здраве и т. н. Затова, колеги, трябва да има две алинеи.

БЛАГОЙ ДЕЧЕВ (от място): А ако е болен от СПИН?

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Няма значение. Български гражданин е и България не може да му откаже. Завръщането на българския гражданин - това е идеята.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Нещата са ясни. Вярно е, че второто изречение на първата алинея внася ограничения към самия текст в първото изречение. И затова втората алинея трябва да се запази.

С корекцията, която се прави вместо "народното здраве" да се запише "здравето, правата и свободите..."

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ (*от място*): Това предложение се оттегли.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Кое е оттеглено, господа?

РЕПЛИКИ ОТ ЗАЛАТА: Да остане "народното здраве".

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Защо?

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ (*от място*): Защото като се каже "народното здраве" това обхваща пациента, целия народ.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Защо не кажете тогава "националното здраве"? (*Весело оживление в залата*)

Разбира се, не става дума за здравето на отделния човек, вие сте прави, както правата и свободите. Гласуваме текста с "народното здраве", но разбира се редакционно...

КРАСЕН СТАНЧЕВ (*от място*): Когато има здраве, то може да бъде индивидуално и народно.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Станчев, изглежда, че умората надделява. Чуйте изречението: "Ограничение на тези права се допуска със закон само за защита на националната сигурност, здравето, правата и свободите на други граждани," което значи само на други, без твоето. А народното здраве е категория, която обхваща и твоето.

И така:

"Чл. 34. (1) Всеки има право свободно да избира своето местожителство, да се придвижва на територията на страната и да напуска нейните предели. Ограничения на тези права се допускат със закон само за защита на националната сигурност, народното здраве и правата и свободите на други граждани.

Ал. 2. Всеки български гражданин има право да се завръща в страната."

ЕЛЕНА КИРЧЕВА: Предлагам, че става дума за редакционна грешка. Думичката "само" в израза: "ограничения на тези права със закон само за защита" трябва да бъдат преди "със закон". Тоест да се каже: "Ограничения на тези права се допускат само със закон" за еди-какво си. (*Одобрение в залата*)

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Благодаря ви. Отнехте една възможност на редакционната група.

Гласуваме двете алинеи заедно, господа.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ НИКОДИМ ПОПОВ: Моля, народните представители да гласуват ал. 1 и 2 по чл. 34 така, както са докладвани. Гласувайте, господа народни представители.

От 275 народни представители, 266 са гласували за, против 7 и 2 въздържа-ли се. Ал. 1 и 2 на чл. 34 се приемат от народните представители.

Обявявам почивка, господа народни представители, до 18,45 часа.

(След почивката)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ (звони): Колеги, продължаваме с втора точка от дневния ред:

Отговори на питання към министри

Едно питаие към министъра на външните работи господин Виктор Вълков от парламентарната група на Българската социалистическа партия. Колегите от БСП се обръщат към господин Вълков с питаие във връзка със зачестилите съобщения в средствата за масова информация за предстоящо посещение на господин Симеон Кубуртовски у нас: "Молим да разясните характера на това посещение и неговата целесъобразност в сегашната политическа обстановка с оглед националните интереси на Република България."

Моля ви, господин Вълков, имате думата.

МИНИСТЪР ВИКТОР ВЪЛКОВ: Уважаеми колеги! Министерството на външните работи има свои канали за информация, на които предпочита да дава повече стойност, отколкото на средствата за масова информация. В министерството от нашите обичайни източници, с които сме привикнали да си служим и да им вярваме, не разполагаме с информация за такова предстоящо посещение.

Що се отнася до характера на това посещение, за едно посещение най-добре може да говори по неговия характер или този, който ще го прави, или този, който го е канил. Министерството на външните работи в случая няма абсолютно нищо общо.

Що се отнася до последната част на въпроса - целесъобразност на това посещение в сегашната политическа обстановка с оглед националните интереси на Република България, то Министерството на външните работи не се нарежда в първите места на институциите, които трябва да дават становище по това какво събитие как може да се отрази на националните интереси на Република България. Това са институциите парламент, президент и Министерски съвет.

(Ръкопляскания от опозицията)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Питаие към министъра на науката и висшето образование господин Георги Фотев. Ако желае народният представител Цезар Карафеизов, да развие питаието.

ЦЕЗАР КАРАФЕИЗОВ: Уважаеми председател, дами и господа! Аз съм отправил питаие към министъра Фотев във връзка с това, че напоследък, или по-точно от Нова година в руските книжарници в нашата страна, да не кажа за цялата страна, но тези, които аз съм посетил, не се намират техническа и друга специална научна, селскостопанска и медицинска литература на руски език. А известно е, че много от нашите специалисти ползват руска техническа и науч-

на литература. Аз считам, че тя е достъпна не само по език, но и по цена.

Затова моето питане към уважаемия господин министър е какво предвижда правителството, той като член на правителството, ще има ли доставка на научна, техническа, медицинска и друга специална литература, как е решен въпросът, тъй като друга литература в другите книжарници не се доставя, а нашите специалисти имат нужда от такава литература. Още повече известно е, че на руски език се превеждат и от японски, и от други езици. Така че руската литература, която се доставя у нас, не е само от руски автори. Затова моята молба е да чуя становището на господин Фотев.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Фотев, имате думата.

МИНИСТЪР ГЕОРГИ ФОТЕВ: Уважаеми господин председателстващ, уважаеми народни избраници! По повод на вашето запитване, господин Карафеизов, относно доставката на руска и съветска литература у нас ви информираме, че Министерството на науката и висшето образование има прерогативи по нормативното осигуряване, методичното ръководство, поръчване, издаване и разпространение на учебна литература на студентите от висшите учебни заведения. Останалата част от литературата, която осигурява учебния процес, са учебниците и учебните помагала от български автори. Има отделни заглавия със смесени авторски колективи - наши и чужди, съставени на базата на преките договори за сътрудничество между ВУЗ на Съветския съюз и страните от Източна Европа, издавани на двата езика.

Снабдяването на студентите и преподавателите с чуждестранна литература в превод и оригинал ставаше чрез търговската мрежа съобразно интересите. Вузовските библиотеки по изтъка на свои информационни връзки правят абонаменти за научна литература и периодика от известни световни издатели и автори. Тази дейност се финансира от бюджета на ВУЗ, а до миналата година целево от бюджета на Министерството на науката и висшето образование се предоставяше конвертируема валута за абонаменти.

В момента няма такива възможности. Големият отлив в последната година от внос на съветски издания се дължи на затруднения от финансов характер. Изискването за разплащане в твърда валута го съкрати многократно. От направената справка във Външнотърговското обединение "Хемус" се установи, че се предвижда при взаимно изгодни условия значителен внос на различна литература и периодика на руски език още през този месец.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Карафеизов, имате ли някакъв допълнителен въпрос да зададете към министър Фотев?

ЦЕЗАР КАРАФЕИЗОВ: Благодаря за отговора на уважаемия господин Фо-

тев. Аз исках да го попитам и като член на правителството в спогодбите, които са сключени или се предвиждат да се сключат във връзка с посещението на господин Димитър Попов предвиждана ли е доставка или не е предвиждана и като член на правителството го моля да отговори. Аз зная, че конкретно вашето министерство има по-специфични задължения. Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има четири питаня към министъра на здравеопазването господин Иван Черноземски. Всеки момент той трябва да дойде. Казаха, че вече е трийнал насам. Може би е необходимо да изчакаме няколко минути. Ще ви помоля за малко търпение.

НОРА АНАНИЕВА (от място): Тогава да продължим с Конституцията.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Бихме могли да продължим с Конституцията.

Ето и господин Черноземски влиза в залата. Народният представител Тодор Ташев има питане към господин Черноземски. Зановядайте, колега Ташев.

ТОДОР ТАШЕВ: Уважаеми господин председател, уважаеми колеги! Аз имам три въпроса, които мой избиратели в Пловдив ми поставиха още през есента и тези въпроси аз съм ги депозирал още в края на октомври, дано оттогава въпросите са разрешени. Моите въпроси към господин Черноземски са следните: Първо - какъв е броят на работещите в хигиенно-епидемиологичните инспекции в страната и доколко е ефективна тяхната работа?

Вторият въпрос - защо според таблицата за прилагане на 66-то постановление на Министерството на здравеопазването средният медицински персонал и химичните лаборанти, които са с полувисше образование получават значително по-малко месечно възнаграждение от персонала в счетоводството, който е със средно образование?

И третият въпрос - защо съгласно писмо N 910067/24.IV.1990 г. главните счетоводители със средно специално образование получават по-големи заплати отколкото висши, немедицински кадри - химици, физици, биолози, заемащи по щат длъжност за висшисти? Това са ми въпросите.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Черноземски, имате думата.

МИНИСТЪР ИВАН ЧЕРНОЗЕМСКИ: Уважаеми народни представители! Въпросите, които задава народният представител професор Тодор Ташев са особено по отношение на ХЕИ-системата много важни. Аз ще бъда конкретен. По отношение на конкретните въпроси за численост: В ХЕИ работят близо 6100 човека, от които 4500 са бюджетните длъжности и 1390 - извънбюджетните. Лекарските длъжности са 963, от които към 830 са заети. Има висши немедицински кадри - биолози, химици, физици, инженери и пр., полувисши меди-

тински кадри - химични лаборанти и друг персонал. Както е известно, хигиенно-епидемиологичните инспекции се ръководят от общинските народни съвети по места и се финансират от съответния съвет. Една инспекция обслужва в хигиенно-епидемиологично отношение и провежда държавен санитарен контрол на територията на група общини, определени със заповед на министъра на здравеопазването. По отношение на дейността си по държавния санитарен контрол ХЕИ са подчинени на Министерството на здравеопазването.

Тази система на ХЕИ се разви в изминалите десетилетия. Тя показва своите добри и своите лоши страни. Бих искал да кажа при оценката на дейността на ХЕИ и нейното бъдеще онова, което се предвижда в Германия. Както е известно в Германия с присъединяването на Германската демократична република беше подложена на оценка съществуващата система на ХЕИ или аналогичното ѝ име. В основни линии тази система е одобрена. И тя ще се запази в известен видоизменен вид и запазена.

В момента е представен един проект за реформа в профилактичната медицина, в т. ч. и на ХЕИ. Тази реформа ще бъде предложена като окончателен проект в следващите 4 седмици. Лично аз намирам, че в предложенията, които дадоха експертните групи се съдържат много рационални елементи и ние ще можем да запазим онова, което ХЕИ и санитарният по същевременно ще направим и редица потребни промени. Искам да кажа, че по редица важни показатели, които се оценяват от Световната здравна организация масовата заболяемост, инфекциозната заболяемост, основни нарушения на санитарния контрол - по тези показатели нашата страна не е на лошо място. Напротив, тя е на едно от добрите места и тази оценка ние имаме и от Световната здравна организация и то в доста разгънат вид.

Аз в писмения отговор, който съм представил много по-подробно отговарям на този въпрос и за онова, което е свършено и което не е свършено в системата на ХЕИ.

Що се касае до втория ви въпрос - защо средният медицински персонал и химични лаборанти, които са с по-висше образование получават значително по-малко от персонала в счетоводството, които са със средно образование. Трябва да кажа, че съгласно това 66-то Постановление от 1987 г. е утвърдена единна квалификационна скала за диапазона на размерите на заплатите по категории персонал в зависимост от образователното равнище. Основните месечни заплати за специалисти, притежаващи по-висше образование са от 207 до 370 лева, за средно специално - 184 до 330, а за тези със средно общо - 165 до 290. С 58-мо Постановление от 5 април бяха променени тези размери, като се създава възможността специалистите с по-висше образование да получават

основна заплата до 378 лева, със средно специално до 360 и със средно общо до 333. В изминалия период според нашия отдел, който се занимава с тези въпроси, новите заплати са били формирани в здравеопазването в съответствие с изискванията на това постановление, което не е постановление на Министерството на здравеопазването. Аз същевременно смятам, че този въпрос до голяма степен губи вече своята актуалност, тъй като предстои, както ни е известно много скоро да започне договориране на заплатите, където ние смятаме, че трябва да бъдат внесени и някои важни корективи в смисъла, в който ние предлагаме.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Благодаря ви, господин Черноземски.

Колета Ташев, има ли нещо, което да не е ясно?

МИНИСТЪР ИВАН ЧЕРНОЗЕМСКИ: Аз вече казах, че нямам писмен отговор, където на тези въпроси е отговорено доста пространно.

ТОДОР ТАШЕВ: Аз благодаря на професор Черноземски за отговора, който даде, но той не ме удовлетворява. Както се разбра от отговора - 960 души лекари работят в ХЕИ. Постава се въпросът - колко е ефективно и колко заслужава това нещо?

По другия въпрос за заплатите - дано този въпрос е уреден. Слава Богу! Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Народният представител Маньо Манев има питане към министър Черноземски.

МАНЬО МАНЕВ: Уважаеми господин министър Черноземски, уважаеми колеги! Моето питане е във връзка с грижите, които полага ръководеното от вас министерство към болните от захарен диабет. По данни на асоциация "Диабет" в страната ни в момента има болни между 200 и 250 хиляди, от които тежко болни - 1500 деца. Икономическото състояние на страната ни днес поставя диабетно болните пред тежки изпитания. Те са известни на всички нас, тъй като основното направление за лечение на болните от диабет е преди всичко специалната храна - предимно и повече белтъчна, също така и специалните лекарства, които те получават, цената на последните се повишава изключително много. От 80 стотинки, която е била цената на един флакон, вероятно сега ще се очертае на около 100 лева.

Особено тежко е положението с диетичните храни. За съжаление нашата промишленост няма никакъв афинитет към производството на специални диетични храни, свързани с това заболяване. Във връзка с гореизложеното отнасям към вас следните въпроси: Какво е направено за осигуряването на животоспасяващи лекарствени препарати и на първо място "Инсулин", "Манилин"

и други лекарства, нужни за поддържането на жизнената дейност на диабетно болните.

Второ - какво се прави, ако вие имате информация, за осигуряване на специални храни за диабетно болните и тяхното разпределяне за пуждаещите се.

И третият ми въпрос е - какви са възможностите на вашето министерство, за да се промени финансовото състояние на семействата, където има деца със споменатото заболяване - именно захарен диабет. Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Черноземски, следващото питане от народния представител Стефан Радославов е също по този проблем - относно мерките на правителството за облекчаване здравословното състояние и материалното положение на болните от диабет. Чета го, тъй като не виждам колегата Радославов и може би с този отговор вие ще изчерпите и двете питання.

МИНИСТЪР ИВАН ЧЕРНОЗЕМСКИ: В нашата страна понастоящем са регистрирани около 140 хил. наши граждани, болни от захарен диабет. Около 1200 са децата сред тях. Мисля, че е излишно помежду си да се убеждаваме, че това е едно от заболяванията със социална значимост и едно от заболяванията, за което и държавата, и медицината, трябва да отдели приоритетни грижи. Същевременно, ние също така добре знаем, че проблемите на диабетично болния, а и на профилактиката на захарния диабет, включват комплекс от въпроси и грижи, някои имат медицински характер, други имат социален характер, трети имат трудов характер. За съжаление такова е заболяването.

Ще ми позволите да кажа най-напред затова, което е в директивите възможности на Министерството на здравеопазването, където мога да бъда и най-конкретен, разбира се.

Ние имаме изградена, както е известно, система, не лошо функционираща за издирване, контрол, лечение, диспансерно наблюдение на болните от захарен диабет. От миналата година имаме един чудесен център за деца в Баня, мога да кажа един от най-добрите в Европа. Регламентирано е нашето законодателство с безплатното снабдяване на тези болни с лекарства. И ако наистина се увеличава размерът на цената, ние имаме предложение този размер да не е толкова висок, това го поема държавният бюджет, защото знаем, че тези лекарства се предоставят на диабетно болните безплатно. Създадени са вече и около 30 клуба на диабетика, учреди се асоциация "Диабет" и бих казал, че навлиза все повече борбата с диабета наистина като една борба със социално заболяване. Много важно е как са осигурени от нашето здравеопазване тези болни с инсулин. Годишните потребности от инсулин са 1 млн. 600 хил. флакона от различни видове, от които 600 хил. са българско производство. За осигуряване

на вносите количества инсулин по сегашни цени са необходими към 4.5 млн. доллара. Досега по редовен внос за тази година са осигурени 150 хил. флакона инсулин "ленти" и 52 хил. флакона инсулин от Югославия. Можаме да осигурим значителни количества от хуманитарната помощ и въпреки минималното осигуряване на инсулин от родно производство, само към 36 хил. флакона, от бързодействащия и 141 инсулин "ленти" или общо 177 хил. флакона. В момента е осигурено от тези 1 млн. 600 хил. флакона получаването на около 1 млн. 450 хил. флакона, от които от хуманитарната помощ към 920 хил. флакона и към близо 177 хил. от местно производство и към 350 хил. от внос.

При това положение, смятаме, че проблеми с осигуряване на инсулин няма да има и въпреки огромните средства, които коства това, както виждаме, такава линия няма да има. Аз смятам, че това е най-важното за това време сега - диабетично болните наистина и техните лекуващи лекари да бъдат спокойни.

Искам да кажа също така, че засега в аптечната мрежа са осигурени достатъчно количество захарин. Наред с това искам да кажа, че диетичното хранене представлява открит, нерешен и извънредно труден въпрос, където въпреки усилията и на министерството, и на редица други органи и институции, този въпрос продължава да стои открит, той просто се нуждае от една специална грижа на надведомствена институция. В това отношение сме внасяли проекти, но все още малко е направено.

Що се отнася до вашите предложения, а те са немалко, за социалната адаптация на тези болни, за техните трудови условия, с редица от тези предложения ние сме съгласни, други смятаме, че засега са перерешетични и в това отношение, с тези, с които сме съгласни сме направили предложение, тези, които сме смятали за перерешетични сме приготвили в отговора ни и ви ги показваме, вие ги знаете. Това е, което искам да ви кажа.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Благодаря ви, господин Манев, допълнение, уточнение?

МАНЬО МАНЕВ: Искам да изразя своята благодарност за изчерпателния отговор на министър Черноземски. Предполагам, че в този момент такава благодарност изразяват и хилядите болни и техните семейства. Ще бъде, разбира се, още по-благоприятно, ако действително се задействат и останалите фактори по отношение на диетичното хранене и особено господин Черноземски, за тези 1200 дена, които се намират в тежко състояние. Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: И последно питане към министър Черноземски ще отправи народната представителка Връбка Орбенова.

ВРЪБКА ОРБЕЦОВА: Уважаеми господин министър, уважаеми колеги, моето питане е отиравено през януари и то е касало едно писмо N 2028/18.XII.1990 г. на Министерство на здравеопазването и по-точно се отнася за диференцирания подход към кадрите в здравната мрежа на ръководна и неръководна длъжност в пенсионна възраст. Тъй като в комисията и лично до мен дойдоха много оплаквания от наши колеги, засегнати от това писмо, които наред с тревогата си от този диференциран подход, особено колегите от София, изказаха една тревога и едно недоволство от това, че господата д-р Христо Димов от СГНС и д-р Йордан Тодоров, кмет на община "Сердика" проявяват една прекомерна еднолична власт при решаване на кадрови въпроси. Много главни лекари и председатели на комисии по медицина и образование във връзка с това писмо и чрез прекомерната инициатива на посочените по-горе господа, са били уволнени.

Сега въпросът претърпя еволюция, но в момента уважаеми господин министър, не по-малко актуално и не по-малка тревога буди така наречената Разпоредба N 2 на министерството. В тази връзка аз бих искала да кажа, че макар, както и съм го изказала и в Комисията по здравеопазването и спорта, макар в духа и принципа на тази разпоредба да има нещо много рационално и правилно, все пак в настоящия момент става въпрос за директорите, административните директори на болничните заведения от различна степен и вид, в тази разпоредба се казва, че те могат да бъдат немедицински и само немедицински лица. Аз бих си позволила, господин министър, ако сметете за необходимо да дадете отговор - не е ли възможно в този преходен период, когато още нямаме добре подготвени немедици за административна ръководна дейност в специфичните по своя характер здравни заведения, да се използват квалификацията, знанието и опитът на онези лекари, които имат такива познания, досега са изпълнявали такава длъжност, или имат такава възможност.

Вторият ми въпрос към вас в това питане касае въпроса за животоспасяващите лекарства, но вие отговорихте на господин Маньо Манев. Аз затова смятам, че няма нужда да отговаряте и на мен отделно. По-скоро бих ви помолила втората част на този въпрос, който засяга диалогичните средства, ако можете да кажете нещо повече по тях. Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Черноземски, имате думата.

МИНИСТЪР ИВАН ЧЕРНОЗЕМСКИ: При направените изследвания за възрастовия състав на различни категории здравни служители недвусмислено се вижда, че има подчертано застаряване на ръководния кадър в здравните заведения. Поради това беше препоръчано, тъй като това е, казва се "указание" -

оригиналното писмо - беше препоръчано на здравните заведения и техните ръководители да пенсионират като ръководни кадри, не въобще, а като ръководни кадри опези, които са на пенсионна възраст. Защото беше показано, че има ръководни кадри, които са на по 70, 70 и няколко години и които са от много години такива. Но, ако сред тези, които подлежат на пенсиониране, има такива, които могат да бъдат и желаят да бъдат използвани като специалисти в кабинети, в отделения, такава възможност се даваше.

Сега по отношение на, и разбира се в текстовете, които има тук, се казва, че решението за пенсиониране на ръководните здравни кадри се взема от ръководителя на здравното заведение в съответствие с разпоредбите на Кодекса на труда. Не се препоръчваше нещо да става извън Кодекса на труда и неговите разпоредби. А това как е изпълнявано на отделни места за някои от тях знаем, за някои не знаем, но във всеки случай там, където това не е правомерно, би следвало да се санкционира от съответния надлежен орган.

Във всеки случай сега вие знаете, че тази тенденция се разширява и се явяват вече икономически санкции за това, ако определени пенсионери продължават да работят, което още повече ще наложи да се ограничи тази категория, за да може и млади хора да работят.

Що се отнася за лекарствоснабдяването, бих искал да информирам уважаемите народни представители, че досега по линията на хуманитарна помощ са получени лекарства за над 5 милиона долара. От следващите няколко дни започва разпределяне на помощта от "ФАР", която е закупена на стойност 10 милиона скю или около 13 милиона долара.

Наред с това на път са и в следващите седмици и два-три месеца ще дойдат крупни пратки от хуманитарна помощ от медикаменти.

Аз още един път заявявам и тук - смятаме, че с тези медикаменти, които можем да получим като хуманитарна помощ, нашето здравеопазване ще бъде осигурено през следващите месеци.

Остава въпросът за онова, което пита проф. Орбецова за някои диагностични средства. В хуманитарната помощ включвам разбира се, ваксини при първа заявка, някои серуми. Но за съжаление никой не е склонен да дава като хуманитарна помощ диагностични средства, радиоактивни изотопи, някои консумативи, които взимат по-малък, така да се каже, животоспасяващ ефект, защото ако не се направи едно изследване на болия той просто може да не бъде примерно опериран и да умре заради това. Така че това е целият процес, не е само медикаментът, който лекува.

В това отношение сме направили искане към Министерството на финансите да ни се даде аванс от бюджета, за да можем да закупим, вече с превръ-

шане в долари, друга възможност няма, като централна доставка онези най-необходимите диагностични средства, консумативи, които бих казали вече са толкова липсващи, че сме на края на една пропаст.

Аз дължа да подчертая, че ние време в това отношение за изчакване по-нататък просто нямаме. И не бива да смятаме, че като има хуманитарна помощ за едно, това ни създава възможност да отлагаме за друго. Медицинското изследване и лечение са един единен процес. Болният може да умре и да има лекарство, но ако не е изследван.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Благодаря ви, министър Черноземски. Госпожа Орбецова, имате ли нещо допълнително да запитате господин министъра? (*Връбка Орбецова от място: "Аз попитвах и за наредба N 2, но не ми се отговори"*)

Господин министър, благодаря ви за отзивчивостта.

Днешното заседание приключва. Искам да напомня на всички колеги, че уреждането започва в 9,30 часа сутринта.

Госпожа Ананиева иска думата. Моля за една минута внимание.

НОРА АНАНИЕВА: Уважаеми колеги! Като гледам залата, наистина нямаме друг вариант, но малко странно е, че се прибираме по светло, точно когато всички сме убедени или поне и публиката отъзи, че няма да ни стигнат дните до 17, за да приемем Конституцията. Пригеспена съм, защото почти никога не съм се прибирала толкова рано и въпреки ще смятам, че не съм добре, но ако няма днес да продължим, имам молба и предложение в две части.

Първо, утрешният дневен ред задължително да включва обсъждане на Конституцията.

И второ, да ни предложи Бюрото в рамките на този график за часове, но общ обем на часовете за работа през следващата седмица каква част ще бъдат посветени на обсъждане на Конституцията. (*Гласове от БСП: "Утре само Конституцията."*)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Бюрото ще направи това нещо. Благодаря ви!

Утре заседанието започва в 9,30 часа сутринта. (*Звъни*) Закривам заседанието.

(Закрито в 19 ч. и 40 м.)

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Николай Тодоров

ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛИ:

Никодим Попов

Иван Глушков